

Gods genade verheerlijkt aan een ruwe zeeman

Johannes Hendrik Gonlag
Geboren 18-12-1882 Overleden 4-1-1960
Beschrijving van zijn leven, sterven en begrafenis.

Waaraan zijn toegevoegd enige bijzonderheden uit het leven van:

zijn vrouw Johanna La Both en het sterven van haar moeder;
Bertus La Both
Truida La Both

Laat uw licht also schijnen. Matth. 5 : 16

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

DE LEZER HEIL.

"Sommigen op een plank en anderen op enige stukken van het schip. En alzo is het geschied, dat zij allen behouden aan, het land gekomen zijn."

Dit mogen wij wel getuigen van hem, wiens weg en bekering verhaald wordt in dit geschrift: *"Gods genade bewezen aan een ruwe zeeman."*

Ik wil met deze woorden dit werkje bij u inleiden en aanbevelen. Ik zelf heb deze geliefde vriend goed gekend en heb veel met hem gesproken over de leidingen die God met Zijn volk houdt. Toen ik in Amerika was, mochten we in zijn woning om de veertien dagen gezelschap houden, en werd wel eens vervuld: *"Al komen ze ook uit verre landen, hun harten smelten saam ineen."* Van hem geldt wat de wijze man zegt: *"Ik ben bijna in alle kwaad geweest"*, maar de Heere heeft langs wonderlijke wegen hem getrokken en thans veilig geleid in de haven der eeuwigheid.

De laatste maanden heeft hij met zijn vrouw doorgebracht in Holland, voornamelijk in Sliedrecht, waar hij in korte tijd vele vrienden verwierf, die de waarheid beminnen en kennen zoals die in Jezus is.

Onverwacht kwam de dood, maar hij was bereid, en zo mochten wij zijn stoffelijk overschot met een grote schare van vrienden ter aarde bestellen op vrijdag 8 januari jl.

*Een zuchter min beneén;
Een juicher meer hierboven.*

Hij mag nu daar zijn waar geen zeeën, noch taal meer scheiding zullen maken, maar waar het zal zijn één volk en van één taal, en waar geen zee meer zal zijn.

Schenke de God aller genade bij de lezing ervan Zijn onmisbare zegen!

Dit is de wens en bede van uw vriend,

Ds. C. SMITS

Sliedrecht, lente 1960

Dit werkje is op verzoek uitgegeven. Dat de Heere het met Zijn zegen moge vergezellen. *"Zo heeft het mij ook goed gedacht, hebbende alles naarstig onderzocht, vervolgens aan u te schrijven"* (Lukas 1:3).

Uw toegenegen vriend A. Bijkerk

Wij zullen u vertellen wat de Heere aan onze ziel gedaan heeft.

Toen ik dertien jaar oud was, werd mijn vierjarig broertje zó ernstig ziek, dat hij spoedig stierf. Wij hielden thuis allemaal veel van dit kind en ook ik was bijzonder aan hem gehecht. Nog zie ik mij geknield onder een boom liggen toen hij op een zaterdagavond zo ziek was, en de Heere smeken: "Och Heere, dat u ons broertje toch niet van ons wegnemen mocht, want wij houden zo veel van hem!"

Mijn broertje ging altijd veel met een godvrezende oom om, die veel met hem sprak over de wegen des Heeren. Op de dag van zijn sterven zei mijn moeder tot hem: "Henkie, ben je zo ziek?" En zijn antwoord was: "Ja moetje, ik ga naar onze lieve Heere toe." En zo stierf hij die dag, slechts vier jaren oud zijnde.

Wat maakte dit sterven op mij een diepe indruk. Gedurig mocht ik de Heere smeken: "Och Heere, dat ik ook voor- en toebereid mocht zijn voor de nimmer eindigende eeuwigheid. O Heere, bekeer ook mij toch."

In die tijd ging ik ter catechisatie bij de oude dominee Verhey en deze hield ons altijd voor dat wij bekeerd moesten worden, omdat wij anders God niet konden ontmoeten. Het had op mij deze uitwerking, dat ik vaak zuchtende over de straat ging en ook onder mijn werk er veel mee bezig was.

Toen ik nog zeer jong was, werkte ik toen op de glasblazerij in Delft. Onder mijn werk zong ik dikwijls psalmen. Dit duurde weliswaar enige tijd, maar op het laatst gingen de indrukken weg en moesten mijn vader en moeder mij dwingen om naar de kerk te gaan. Ouder wordende, weken wij zelfs helemaal af en gingen in het geheel niet meer naar Gods huis.

Nog steeds in de glasblazerij werkzaam zijnde, stond dit beroep mij toch niet erg aan. Ons hart trok naar zee en tenslotte zijn wij dan ook gaan varen.

Allereerst kwam ik bij de haringvisserij. Van de indrukken uit mijn jeugd bleef niets meer over; ik werd totaal verhard en gaf nergens meer om. Op een keer waren wij midden op de Noordzee. Wij hadden de wacht en het schip lag stil, want er was niet de minste wind. Ik zei zo tegen één van de jongens: "Zeg, ik heb eens gelezen, dat als de schepen stil lagen, de matrozen dan gingen zwemmen. Zullen wij dat ook eens doen? Dan duiken we van de boegspriet af." Zijn antwoord was: "Als jij het doet, dan doe ik het ook." Nu, ik voelde er wel voor. Ik maakte me gereed en sprong zo vanaf de boegspriet in de Noordzee. De jongen volgde me direct. Zo waren wij samen aan het zwemmen toen de schipper kwam en verbaasd riep: "Jongens, wat doen jullie nu toch? Hoe halen jullie het in het hoofd. Het zit hier vol met haaien!" Wij hadden een touw overboord gehangen en daar trokken we ons weer snel mee aan boord. Zo ging het leven in die dagen voort, maar raak levende. En dat werd hoe langer hoe erger.

Daarna ben ik gaan varen op de schepen van de Holland-Amerika Lijn. Vele reizen heb ik met deze schepen gemaakt. In 1917 was ik in New-Orleans en daar monsterde ik aan op een driemaster, welke een reis maakte naar Bordeaux (Frankrijk). Teruggekomen zijnde in Amerika, monsterde ik op een Amerikaans schip. Het was oorlogstijd, maar tot het einde toe zijn wij blijven varen.

Dit laatste schip werd kort vóór het einde van de oorlog nog getorpedeerd. Het kon nog naar Engeland worden gesleept, waar wij behouden aankwamen. Maar zelfs dit

gebeuren maakte geen indruk op mij. Ik was van de vreze Gods totaal vervreemd. Uit Engeland keerde ik als passagier naar Amerika terug.

W

eer monsterde ik op een schip. Dat zal in 1919 zijn geweest. Midden op de oceaan zijnde, werd het schip zinkende. Het was woensdag en wij zonden het S.O.S.-sein (*Redt onze zielen*) uit. De nood rees al hoger. Het water kwam in het schip en steeg daarin steeds meer. Doordat wij niet meer in het stookhok konden komen, was er ook geen stoom meer. Wij probeerden wel met emmers het water er uit te halen, maar dit was zulk een vermoeiend werk, dat het niet vol te houden was.

Dan de pomp maar geprobeerd. In zeemanskringen noemt men deze: "Het laatste minuutje." Daar zijn we toen mee aan de gang gegaan tot we ook niet meer konden. Het was vrijdagmorgen, ongeveer 3 uur en de zeeën liepen van 90 voet hoog. De toestand was zeer ernstig. Ik stond zo op het achterschip en dacht: Misschien nog één uur, of misschien nog twee uur; en wat zal die reddingsboot doen bij zulke hoge zeeën? Er hing ook nog een reddingsboei en ik nam mij voor: Als het zo ver komt, dat we het schip moeten verlaten, dan snijd ik die reddingsboei af en spring er mee overboord. Misschien dat ik daar nog wel een poosje op rond kan drijven.

En weer kwam het in mij op: Misschien nog één uur, misschien nog twee uur, en dan voor eeuwig verloren! Mijn keel kneep dicht van angst. Kon ik nog maar bidden! En zo staande rezen de woorden van de tollenaar in mijn hart: "*O God, wees mij zondaar genadig.*"

De machinist kwam naar mij toe en vroeg: "Johan, wat is het met jou? Zeeziek?" Ik antwoordde: "Ik ben moe." Ik wilde niet laten merken in welke toestand ik verkeerde. Daar was ik als zeeman te trots voor. Hierop zei de machinist: "Kom, laten we proberen om met al onze macht het schip te behouden."

Weer gingen wij voort. Hier lag er één vermoeid op het dek, daar lag er ook één totaal uitgeput. Het was een paniek. Maar wij hebben gewerkt! Gewerkt totdat wij het onder de knie kregen. De pompen kwamen op gang en langzamerhand kregen wij het water uit het schip. Met man en macht, voor zover wij nog konden, brachten wij het zó ver dat de ketel weer werkte en wij weer stoom kregen.

Zondagsmiddags om drie uur naderde het eerste schip ons. Het was een Engelse boot, die ook met het ongunstige weer te kampen had gehad en zelf ook maar net zee kon houden. Toch bood hij assistentie aan. Onze kapitein bedankte hem voor de gedane moeite, maar verklaarde, dat wij bereid waren 's avonds om zes uur de reis naar Gibraltar voort te zetten.

De zeeën waren gestild, het schip lag weer onder stoom, de schroef draaide weer; en ik was al mijn benauwdheid weer kwijt. Het ging weer de oude gang. Bidden deed ik niet meer en in Gibraltar komende, zetten wij ons oude leven weer voort. Ach, wat is toch de mens als hij aan zichzelf wordt overgegeven. Wij gingen door en leefden zo schandelijk, dat het niet betaamt hierover verder te vertellen.

Weer monsterden wij op een schip. Ditmaal een Hollandse boot, de "Rotterdam." De reis was naar Palestina, waar wij na een voorspoedige reis aankwamen. We lagen bij de berg Karmel, dicht bij Joppe en Aï. De passagiers gingen van boord om een uitstapje naar Golgotha te maken. Op het voorschip stond ik hen na te kijken en dacht: Hè, ik wilde wel dat mijn nek zó lang werd, dat ik van hier over deze bergen heen de plaats kon zien, waar de Heere zo smartelijk en zo bitter heeft geleden. Ja, daar stond ik, als een beest; want meer was ik niet. Als een beest!

Daar kwam de opvoeding even terug. De lessen van de oude dominee Verhey. Maar ik ging door. In 1923 bleef ik in Amerika, hetzelfde goddeloze leven voortzettend, ganselijk God verlatend en vergetend. Ik stond als een vijand tegenover God en dwaalde al verder van Hem af. Ik was een grote drinker geworden en kwam zelfs zó ver dat ik zelf kastelein werd en een herberg kreeg in Paterson. Ik was daar de baas in dat moordenaarshol.

Op een zondag stond ik in het achtergedeelte van deze kroeg over de rivier te kijken. Aan de andere zijde van de rivier stond een Christian Reformed Church, een gereformeerde kerk. Ik zag de vaders en moeders met hun kinderen naar Gods huis gaan. Zo ging ik vroeger zelf ook met vader en moeder mee. Maar o, waar was ik nu, waar was ik nu!

En het was of achter mij een stem weerklonk: "*Dáár hoorje en niet hier!*" Dit woord: "*Daar hoot je en niet hier!*" maakte op mij zulk een indruk, dat ik in die kroeg geen rust meer kon vinden. Ik liep maar heen en weer en kreeg medelijden met mijn moeder, denkende: als ze het toch eens wist, of mij zó zag lopen. Het behaagde de Heere mij uit dat moordenaarshol te verlossen en ik keerde weer naar mijn oude kosthuis terug. Die mensen hadden al wat met mij uitgestaan en ik kon niet begrijpen, dat ze me nog weer in huis wilden hebben, want het leven ging weer zijn oude gang. In plaats van beter op te passen, werd het hoe langer hoe erger met mij.

Eens kwam de gedachte in mij op: Ik zal toch ook eens laten zien, dat ik beter wil wezen. Ik paste beter op, dronk niet meer en hield dit drie maanden vol. Zo spaarde ik wat geld bij elkaar. Maar toen was het op een zondagmiddag - nooit zal ik het vergeten - dat ik mij na het eten een weinig ter ruste had begeven. En zo op bed liggend, was het of de satan met alle macht op mij aanvloog. Ik kroop onder de dekens en riep uit: "Nee satan, ik wil niets meer met u te doen hebben!" Maar hij oefende zulk een macht op mij uit, dat ik alles deed wat hij wilde. Ik kleepte mij weer, verliet het kosthuis en ging naar "Hoboken" toe, waar de schepen aankomen. Daar verteerde ik al mijn geld en liep 's nachts rond zonder een cent op zak. Ik deed een deur open en legde mij zo maar te slapen. Wat is toch een mens!

Weer was het op een zondag, dat ik er al naar uit lag te kijken, dat het daglicht aan zou breken, opdat ik naar de herberg zou kunnen gaan, om daar dan tot 's nachts één uur te blijven, want ik moest er van genieten tot het laatste toe. Die nacht naar huis terugkerende, brak de Heere mijn stalen knieën. Ik moest uitroepen: "*Verloren! Verloren!*" Daar voelde ik, dat ik tegen een goeddoend en rechtvaardig God zo zwaar en menigmaal had misdreven. Ik lag daar zo langs de weg geknield, terwijl de auto's langs mij heen vlogen, en moest uitroepen: "*O God, wees mij genadig! Gij zijt de almachtige God, Gij alleen kunt mij helpen. Verlos mij toch uit de macht van satan, dat ik in de huizen der goddeloosheid niet meer mocht intreden.*"

Daar heb ik liggen kruipen en ben tenslotte opgestaan om huiswaarts te gaan. Er ging zo veel in mij om; ik liep van het één naar het ander, nergens rust kunnende vinden.

Dicht in de buurt stond een Christian Reformed Church, een Gereformeerde Kerk. Ik was er wel eens geweest en de predikant van deze kerk had mij veel zien lopen. Zijn naam was William Kuipers. Naar hem begaf ik mij en zei: "Dominee, mag ik u eens wat vragen?"

Hij zeide: "Zeker, wat is het?"

Hierop vroeg ik: "Zou ik lid van uw gemeente kunnen worden?"

En het antwoord van de dominee was: "Johan, jij een lid van mijn gemeente? Kijk eens wat een leven je leidt."

Ik herhaalde nogmaals mijn vraag, waarop hij antwoordde: "Je hebt gehoord wat ik je gezegd heb. Zoals je je leven leidt, kunnen wij je toch niet als lid aannemen!"

Maar ik hield vol: "Dominee, 's zondags staan toch de deuren van de kerk open? U zult die voor mij toch niet sluiten? Dus kom ik toch wel in uw kerk."

Hierop vroeg de dominee mij: "Maar Johan, wat is er dan?" Ik heb hem toen alles verteld wat er in mij omging.

Hij zei: "Johan, je komt woensdag naar de belijdeniscatechisatie. Dan zal ik deze zaak voor de kerkenraad brengen.

Dit heeft hij dan gedaan. Het was in 1927. Ik ging naar de catechisatie en deed in 1928 belijdenis in de Christian Reformed Church. In die tijd begonnen zij ook een mannenvereniging en de dominee zeide tot mij: "Johan, daar moet je je ook bij aansluiten, dat is erg leerzaam voor je." Ik deed dit dan ook. Och, ik wist helemaal niets van Gods Woord af. Tot mijn schande moet ik zeggen, dat ik in geen 27 jaar een Bijbel opgedaan had.

Zo dan op de mannenvereniging zijnde, mocht ik de Heere vragen of Hij mij wijsheid wilde geven, opdat ik Zijn Woord mocht leren verstaan en ik ook mocht spreken gelijk die anderen deden, want die waren ganselijk met Gods Woord bekend.

Maar op zekere keer waren wij bij elkander en werd er gesproken over deze tekst: "*Wij dan erfgenamen zijnde.*" Het gesprek verliep vlot, totdat ik aan de voorzitter de vraag stelde: "Hier staat "*wij dan erfgenamen zijnde*", hoe kan ik dat weten?"

Hierop zei één der aanwezigen tot mij: "Maar Johan, waar zit jij nu over te twijfelen? Je weet toch zeker wel wat er gebeurd is? En daar kom je nu met deze vraag!"

Mijn antwoord was: "Zeker met deze vraag kom ik: *hoe zullen wij weten, dat wij erfgenamen zijn?* Luister eens, jongens, ik houd veel van jullie en ik vertrouw jullie. Als jullie nu tegen mij zouden zeggen: "Daar aan de andere kant van de straat woont een rijke vrouw en die heeft u in haar testament geschreven", omdat ik jullie vertrouw, geloof ik dit, maar hoe heb ik nu het bewijs, dat het waar is? Als die vrouw gaat sterven en het testament wordt geopend en ik zie mijn naam daarin staan, dan ben ik verzekerd, dat ik een erfgenaam ben. Zo zal het toch ook wel in Gods Woord zijn."

Maar ik werd daar opgebouwd en ze zeiden: "Je bent bekeerd en je weet wat er gebeurd is."

En dan dacht ik wel eens: Gaat dat dan allemaal zo gemakkelijk? Dan herinnerde ik mij wel eens, dat het volk van God bij mijn vader en moeder kwam en dat ze over de wegen des Heeren zaten te spreken, en dan hoorde ik mijn moeder later zeggen: "Och, dat ik dat mocht leren kennen; dat het mij ook eens mocht gebeuren."

Daar liep ik dikwijls mee te tobben en ik dacht wel eens: Ik wilde dat ze mij ook maar eens ontkleedden, dat ik eens mocht zien wat ik was. Het gebeurde wel eens, dat op een zondag mijn jasje en vest uitgetrokken werden, maar later kwamen mijn jasje en mijn vest weer terug, en als ik buiten kwam, had ik er nog een overjas bij gekregen. In plaats dat ik ontkleed werd, werd ik overkleed. En daarmee werd ik zulk een groot christen, dat ik als ik over de straat liep soms dacht: *Mensen, kunt u het aan mij niet zien, dat ik bekeerd ben?* En zo ging dat maar voort.

Maar op een keer zou er een gezelschap van Gods volk gehouden worden. Ik handelde toen met vis en kwam veel bij kerkelijke mensen. Ik leerde er ook veel kennen, die tot

de Gereformeerde Gemeente behoorden. Zij spraken wel eens met mij en vroegen of ik met hen mee wilde gaan naar het gezelschap.

Maar ik antwoordde: "Wat moet ik bij u op het gezelschap doen? Wij hebben de mannenvereniging en de mensen daar zijn wijs genoeg en die weten de Bijbel toch ook goed. Ik zal maar bij hen blijven en dus ga ik met u niet mee."

En zo gingen dan die mensen naar dat gezelschap en ik ging naar boven. Maar zo daar zittende, dacht ik: Wel, ik kan toch eigenlijk ook wel eens naar dat gezelschap gaan; ze kunnen mij er toch niets doen! Dus veranderde ik van besluit, zocht mijn goede kleren op en begaf mij naar het gezelschap, dat vergaderde in het kerkgebouw van Ds. van Zweden.

Daar binnenkomende, zeiden de vrienden: "Kijk, daar heb je hem toch nog!" Ik gaf alle aanwezigen een hand, want, zoals ik reeds zeide, ik kende er velen van. Ds. van Zweden kwam ook binnen, gaf mij ook de hand en zei: "Zo, hebben wij Gonlag in ons midden?"

Ds. van Zweden gaf een psalmvers op, las een hoofdstuk voor uit Gods Woord en ging voor in gebed.

Hierna zei hij tot mij: "Ik ben blij dat u in ons midden bent, en ik denk wel dat de anderen ook blij zijn zullen, want we hebben veel van u gehoord. En nu weet u wel, Gonlag, wat een gezelschap is. Dan komen wij bij elkander om de wegen des Heeren, die Hij met de Zijnen houdt, te horen vertellen. Daarom zou ik nu aan u willen vragen, of u ook uw weg eens wilt vertellen, hoe de Heere met u begonnen is.

Ik dacht nog bij mijzelf: *Dat kan ik gemakkelijk doen, want men kan mij toch niet tegenkomen.* En dus vertelde ik mijn weg, zoals het bij mij was gegaan.

Toen ik uitgepraat was, zei de dominee tot mij: "U bent er zeker wel blij mee?"

Mijn antwoord was: "Zeker, dat ben ik ook!"

Hierop antwoordde de dominee: "Dat dacht ik wel, dat u dat zeggen zoude. U bent dus werkelijk blij?"

En weer antwoordde ik: "Ik ben erg blij. Maar dominee, mag ik u eens wat vragen?"

Toen Ds. van Zweden hierop toestemmend antwoordde, zeide ik: "Dominee, als men eens mag geloven, dat men door de almacht Gods is verlost geworden uit de macht van satan, zou men daarover dan niet verblijd zijn?"

Zijn antwoord was: "Zeker, daar mag u verblijd over zijn."

Maar achter mij zat op het gezelschap een oude man, en die zeide: "Zonder de Heere Jezus naar de hemel!"

Het was of er een priem door mijn hart gestoken werd, "Zonder de Heere Jezus naar de hemel!" O, wat er verder op dat gezelschap gesproken is, ik weet er niets meer van. Maar dit weet ik wel: als een bekeerde man was ik naar dat gezelschap gegaan, maar als een onbekeerde man ben ik naar huis gegaan. Thuisgekomen zijnde, heb ik mij op mijn bed neergeworpen en moest ik uitroepen: "Dan is het nog voor eeuwig verloren, want ik ken de Heere Jezus niet." O, heb ik ooit mijn bed nat geschreid, dan heb ik het in die nacht gedaan, want als de Heere toen mijn levensdraad had afgesneden, dan was het voor eeuwig verloren geweest, want ik kende de Heere Jezus niet. Nooit had ik tot Hem geroepen. En zo heb ik daar liggen tobben. Ik mocht wel geloven dat die oude man een instrument in 's Heeren hand was geweest om mij daar op te wijzen, dat ik Christus nodig had.

Toen kreeg ik ook te zien, dat in die Gereformeerde Kerk, waar ik mij bij gevoegd had, nooit de noodzakelijkheid van het kennen van deze Borg en Middelaar mij was voorgehouden. Want alles was daar altijd goed. Dat wij God kwijt waren en hoe wij

weer met God verzoend konden worden, die zaken werden daar nooit voorgehouden. Ik mocht geloven, *dat mij toen die weg werd geopend in de Tweede Persoon, dat er in Hem nog een weg van behoudenis was.* O, dat leven, die uitgangen en dat geschrei naar Hem: "O Heere Jezus, dat ik U ook mocht leren kennen. Dat ik U mocht leren kennen als mijn schuldovernemende Borg. Dat ik vrede mocht vinden in de ogen des Vaders. O Heere, help mij, help mij!"

En zo roepende tot de Heere Jezus, dacht ik weer: wat is het toch dat mij zo angstig maakt? Ik was bang, dat ik nu de Tweede Persoon meer aan zou roepen dan de Eerste Persoon. En dan weer was ik bang dat ik de Eerste Persoon meer zou aanroepen dan de Tweede Persoon. O, wat een strijd heb ik daar gehad.

Maar ik heb in die weg ook aangename ogenblikken mee mogen maken, want daar ligt natuurlijk een verloop van tijd tussen. Als ik dan zo op mijn bed neergeknield lag, mocht ik zeggen: "Heere, nu heb ik geen huis meer." Want in de kerk waar ik bij hoorde, kon ik het niet meer uithouden. Ik moest maar vragen: "Heere, wilt Gij mij de weg dan wijzen?" Indien ooit, dan is toen Psalm 25 : 2 mij een gebed geweest:

*Heer', ai, maak mij Uwe wegen,
Door Uw Woord en Geest bekend.*

En terwijl ik daar zo lag te smeken: "Heere, mocht Gij mij de weg aanwijzen", kwamen deze woorden: *"Wandel dan op die oude paden en gij zult vrede vinden voor uw ziel."* Ik ging naar beneden en zei: "Waar zou dat staan?" Het gevonden hebbende in Jer. 6:16, kon ik voelen en verstaan, dat het de wegen waren van mijn voorvaderen, die ook altijd onder die oude en bevindelijke waarheid waren geweest. Toen kon ik zeggen: "Heere, nu kan ik ook tot de oude waarheid gaan."

's Maandags was het kerkenraadsvergadering en ik ben naar Ds. van Zweden gegaan en deelde hem zo mijn ervaringen mede, en zo ben ik lid geworden van de Gereformeerde Gemeente. Vele ogenblikken heb ik beleefd, dat ik waarlijk mocht zeggen: Wat een verschil van leer! In plaats dat ze zeggen: "Je moet maar geloven, je moet maar aannemen", en dat allemaal buiten de bevinding omgaande, in welke weg dat wordt geleerd, heb ik onder die oude bevindelijke waarheid aangename ogenblikken gehad, dat ik moest zeggen: *"Heere, wat zijt Gij goed voor zó één als ik ben, dat Gij met zulk één nog te doen wilt hebben."*

Ik had in die dagen ook een vriend, Willem Blaak geheten, en daar ging ik veel mee om. Ik moest nog al eens naar New York toe en dan zaten wij zo te praten over de wegen des Heeren. Dat kon dan zo aangenaam zijn, maar dikwijls ook moest ik zeggen: "Wat is het, wat is het?"

Het was op een morgen, dat ik werk moest gaan verrichten in New York, en ik thuis nog voor mijn bed geknield lag. Daar zo liggende en de Heere dankende voor Zijn goedheid en trouw, aan mij bewezen, kwam het woord tot mij: *"Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe."* Ik sprong van schrik op en ben naar beneden gegaan, direct naar New York gaande. Die woorden bleven maar bij mij: *"Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe."* In New York aangekomen, ben ik in een kamertje gevlucht en neergevallen, uitroepende: "Verloren, dan is het voor eeuwig verloren!" Want daar staat geschreven: *"Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn."* O, en ik had die Geest niet, want: *"Maar die de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe."*

Daar zo liggende, moest ik maar vragen:

"O Heere, zie op mij in gunst van boven."

*Och, dat Gij nog een teken ten goede mocht geven.
Zend, Heere, Uw licht en Uw waarheid neder."*

Toen kwam het woord zo liefelijk tot mij: *"Vrees niet, want Ik ben met u."* Die eerste woorden: "Maar die de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe", kwamen niet meer terug en zo kon ik mijn arbeid weer verrichten. Ik had weer voedsel om verder te gaan, want wat zou ik vrezen, zo de Heere met mij was?

Er was daar ook een oud moedertje, met name Neeltje Troost, en mij werd gevraagd om eens mee naar haar toe te gaan. Zij was een doorgeleide vrouw, een moeder in Israël, die op twaalfjarige leeftijd de verzoening met een Drie-enig God mocht leren kennen. Veel ben ik bij haar geweest. Wat was toen alles anders! Vroeger lag ik te kijken of het daglicht nog niet aanbrak, dat ik naar de herbergen zou kunnen gaan; nu lag ik soms te wachten op het aanbreken van de morgen om naar dat lieve kind van God te gaan. Toen wij elkander mochten ontmoeten, vielen er banden. Wat had ik vaak grote behoefte om naar dat volk van God toe te gaan.

Er was ook nog een oud moedertje, dat op een klein kamertje lag. Zij was een echt Koningskind, waar ik erg hoog op zag. Op een keer zeide ik tot haar: "Neeltje, ik ben zo jaloers op je." Ze antwoordde: "Jaloers op mij?" "Ja Neeltje, ik ben jaloers op je." "Waarom?" vroeg ze.

"Omdat u kunt zeggen, dat God uw Vader is. Och, dat ik dat ook mocht leren kennen." Toen was haar antwoord: "Kind, wil ik je eens wat zeggen? Je vraagt om iets, wanneer de Heere je daar zou plaatsen, dat je weg zou willen vluchten."

Maar mijn gedachte was: Hoe kan dat nu toch? Wat was zij altijd vriendelijk en welk een aangename ogenblikken heb ik bij haar doorgebracht. Altijd wees zij de wegen des Heeren aan.

Op een keer moest ik weer naar New York. En terwijl ik zo in de auto reed, kwam een gevoel van grote verlatenheid over mij, zodat ik moest zeggen: "Ben ik nu begonnen of is de Heere begonnen?" O, wat was ik beangst, totaal geen opening. Ik moest met de veerboot de Hudson overvaren. Mijn auto stond achter een andere geparkeerd en ik lag in droefenis over mijn stuurwiel gebogen. De man in de auto vóór mij had de radio aan staan, waaruit luid de jazzmuziek weerklonk. En zo schreiende over het stuur van mijn auto liggende, bepaalde de Heere mij daarbij, dat ik voorheen toch net zo was als deze man. Dat waren ook mijn lusten geweest, maar de Heere had mij gemaakt een bedelaar aan Zijn genadetroon. O, welk een verkwikking kreeg ik daar weer uit, zodat ik moest zeggen: "Heere, welk een wonder, dat dát mijn lusten nu niet meer zijn, maar dat ik nu als een bedelaar aan Uw genadetroon mag liggen."

Ik mag wel zeggen, dat de Heere mij daar weer krachten gaf om mijn reis te vervolgen. Zo verliep er weer enige tijd.

Zoals ik reeds vermeldde handelde ik in vis. Het was in de dagen voor Kerstfeest. En als ik dan met de mensen sprak mocht ik wel eens zeggen: "Och mensen, mocht dat Kindeke eens geboren worden in deze beestenstal, in ons hart, dat wij Hem nog eens mochten leren kennen." Dat is toch het voornaamste. De uitgangen van mijn hart naar dat Kindeke waren zó sterk, dat ik, als ik de mensen zag lopen met een kerstboom, vaak medelijden met hen kreeg en aan de Heere vroeg: *"Heere, mocht Gij hun blinde ogen toch openen, dat hun hart niet meer naar dat vergankelijke, maar naar dat eeuwig blijvende goed mocht uitgaan."*

Zo brachten wij de week voor Kerstfeest door. En op de Kerstdag maakte ik mij gereed om naar Gods huis te gaan. Ik stond alleen en boog mij over de trapleuning heen, zeggende: "Heere, hier sta ik nu gereed om naar Uw huis op te gaan. Och, dat ik mocht opgaan gelijk Ruth gaan mocht naar de akker van Boaz, dat ook ik daar die meerdere Boaz mocht leren kennen. O, U te mogen leren kennen, de enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest." Men kwam mij met de auto ophalen en zo reden wij naar de kerk. Daar aangekomen zijnde en mij op mijn plaats neerzettende, sprak ik: "*O Heere, help mij; o Heere, help mij!*"

Als eerste psalm om te zingen werd opgegeven Psalm 25:5:

"Lout're goedheid, liefdekoorden",

O, dat kon ik allemaal meezingen, maar die laatste twee regels:

Ik heb tegen U, o Heer', zwaar en menigmaal misdreven.

Het was of de grond onder mijn voeten wegzonk: Ik heb zwaar en menigmaal tegen U misdreven; en nu voor eeuwig, voor eeuwig verloren! Als tekst nam de dominee de woorden van de engel, die hij sprak tot de herders in de velden van Bethlehem Efratha, de nachtwacht houdende bij hun kudde: "*Vreest niet, want ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal; namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids.*" Ja, die hadden een Zaligmaker, maar ik niet. "Ik heb tegen U zwaar en menigmaal misdreven." Toen leidde 's Heeren Geest mij naar de stal van Bethlehem, daar, waar die geboren Koning lag. Hij, die 's Vaders troon had verlaten en op deze zondige aarde was neergekomen. En dat had ik Hem aangedaan; het waren allemaal mijn zonden! Ik had Hem dat smartelijke lijden aangedaan, van de kribbe tot aan het kruis. En zo mocht ik daar maar vragen: "Och Heere, dat het ook voor mij mocht wezen, dat Gij voor mij gekomen waart."

Van de preek heb ik verder niets gehoord. Het was verloren, voor eeuwig verloren. Thuis teruggekeerd zijnde, heb ik een weinig gegeten en ben toen in een andere kamer gaan zitten. Het was voor eeuwig verloren, want: "Ik heb zwaar en menigmaal tegen U misdreven!" Het was of ik geleid werd in de woestijn, in een dorre en ledige plaats, waar geen lafenis is. O, daar kon ik mij nergens op beroepen. Niet op mijn doop, niet op mijn staande houding, niet op mijn belijdenis, niet op mijn ten avondmaal gaan, dat ik toch ook had mogen vieren; het was voor eeuwig verloren. Ik ben naar boven gegaan en heb mij op mijn bed neergelegd en moest maar uitroepen: "*Voor eeuwig verloren!*"

Daar heb ik zo een poosje liggen kruipen. De angst, waarin ik verkeerde, was zó groot, dat ik de stukken wel uit mijn lijf had kunnen trekken. De Heere heeft mij er voor bewaard, anders was ik door de ruiten heen gevlogen.

Toen kwamen deze woorden: "*Kom dan en laat ons samen richten.*" Daar werd ik voor het recht Gods gedaagd. Daar stond ik en mocht ik het recht Gods billijken. De Heere was rechtvaardig als Hij mij voor eeuwig zou verderven, want dat had ik rechtvaardig verdiend. En zo staande voor het recht Gods, dat ik moest uitroepen: "*Is er dan voor zó één nog ontferming?*" Daar was de Heere Jezus verborgen. Ik mocht uitroepen: "*Is er dan nog ontferming, o lieve Heere?*" En op dat geschrei trad de Borg in. O, ik stond daar, de hel wijd open, de wet getuigde tegen mij en de satan stond aan mijn rechterhand. Toen trad de Heere in met deze woorden: "*Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?*" Hij trad er in als de Wetsvervuller. Hij trad er in als Degene, Die des satans kop verpletterd had; Hij trad er in, Die de Overwinnaar is van de hel. O, daar mocht ik zien hoe Hij mij voor de Vader stelde, *zonder*

enige vlek of rimpel, alsof ik nooit enige zonde had gedaan. En daar zo staande, verdween de toorn Gods en zag Hij op mij neder in Christus en sprak deze woorden: *"Ik zal in der eeuwigheid niet op u toornen, noch schelden, want uw zonden zijn u vergeven om Christus' wil."*

Daar moest ik uitroepen:

"Waar zijn mijn zonden? Waar zijn mijn zonden?"

Zij worden gezocht en niet gevonden!"

Daar mocht ik het leren kennen, dat Hij voor mij van een vertoornd Rechter werd een liefdevol Vader in Christus Jezus De Heere Jezus heb ik toen leren kennen als mijn intredende Borg, Die voor mij pleitte voor de Vader en de Heilige Geest. O, mocht ik daar meer leren leven, gelijk als ik er in die dagen in leven mocht.

Het was drie dagen verder. We kwamen weer van New York terug en reden op een weg, waar ik op een gegeven moment mijn auto aan de kant moest rijden. 't Was alsof ik er heen gedreven werd. Ik zeide: "Wat is het, Heere?" En daar kwamen die woorden zo lieflijk in mijn gemoed: *"Nu geen wees meer, maar een kind, en God uw Vader."*

Ik kwam daarna bij de oude moeder Van Zweden, ook een moeder in Israël, en ik vertelde haar zo wat er gebeurd was. Het was net één dag vóór haar dood. Zij pakte mij bij de hand en zeide: *Jantje, welkom in de strijd!"*

Ik dacht: "Welkom in de strijd"? Die strijd ben ik nu toch te boven? In diezelfde week, mijn dagelijks werk verrichtende in de vishandel, kwam ik op een plaats, waar niet dan kale bomen stonden. Maar het was voor mij of ze vol groen waren. Ik zag zo de liefde en de vrede overal op liggen en dacht: Nu zal ik *van kracht tot kracht voortgaan*. Maar ach, de mens denkt dat maar. Toen zijn de woorden van Paulus mij duidelijk geworden, als hij zegt: *"En de zonde is weder levend geworden."* O, wat is de mens, wat is de mens! *"Als ik het goede wil doen, ligt het kwade mij bij."* O ja, dat leert de mens kennen. En dan moet ik zeggen: Ik heb de Heere Jezus zo hard nodig gehad en mijn geroep en mijn geschrei is zo tot Hem geweest, toen ik met de vracht der zonde liep. Ik zag de grote breuk tussen God en mijn ziel. O, die uitgangen naar de Heere Jezus, om Hem te leren kennen.

Maar nu leer ik kennen, dat bij alles wat de Heere aan mij bewezen heeft, ik de Heere Jezus nog meer nodig heb dan ooit tevoren om staande te blijven. Nu moet ik maar leren vragen: *"Heere, houd Gij mij bij Uw hand, opdat ik U kinderlijk mag volgen."*

Want o, wat is de mens!

Het was op een keer, dat ik ziek te bed lag. Ik werd zo in mijn schuld én in mijn onmacht geleid, en toen zag ik zo de tenten van Kedar, hoe zwart ze waren. En zo zwart had ik mijzelf moedwillig gemaakt. Maar nu was ik onmachtig om daar iets tot reiniging aan te doen. Ik kreeg het onderwijs: *"Zal ook een moorman zijn huid veranderen, of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijn kwaad te doen!"* (Jer. 13:23). Maar ik mocht zo zien de opzoekende liefde Gods. Die liefde Gods, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon niet heeft gespaard, maar Hem heeft overgegeven tot een rantsoen voor velen. O, die reiniging ligt alleen in dat dierbaar bloed, dat stroomde van het kruis van Golgotha. Ja, ik was *zwart, doch lieflijk, gelijk de gordijnen van Salomo*.

O, lieve mensen, als ik dat moest vertellen, hoe ik daarin geleefd heb. Dan mag ik zeggen: Ik was opgetrokken. Ik mocht leunen in de armen der liefde van de Borg en Middelaar. Ik moest zeggen: *"Heere, dat ik maar niet meer beter mag worden, maar voor eeuwig bij U mocht zijn."*

Maar de Heere zegt: *"Mijn wegen zijn niet uw wegen."* Ik heb nog ogenblikken meegemaakt, dat ik moest zeggen: "Wat is het? Wat is het?" Op een keer liep ik door het huis. Mijn vrouw ging naar de kerk en ik bleef alleen thuis. Ik moest maar vragen: *"Zend Uw licht en Uw waarheid neder. O, verlaat niet wat Uw hand begon, o Levensbron, wil bijstand zenden."* En zo door ,de kamer heen en weer lopende, kwam dit woord in mij: *"Merk op, mijn ziel, wat antwoord God u geeft."* Ik zeide: "O Heere, wat is het antwoord? Ach, help mij." En de Heere sprak: *"Wat uit mijn lippen is gegaan, blijft vast en onverbroken; want gij zijt Mijn."* "O Heere", riep ik uit, "zó één als ik ben, de Uwe?"

Maar de mens gaat in zijn leven voort en hij heeft meer en meer te kampen met zichzelf. Want de gruwelen, die in hem omgaan, zijn niet om uit te spreken. Op een keer was ik op het gezelschap. Ik kreeg zo verschrikkelijk met mijzelf te doen; de gruwelen kwamen zo in mij op, dat ik beangst werd, dat ze naar buiten zouden komen. Ik moest met Paulus zeggen: *"Want ik heb begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste."* Ja, daar leerde ik Paulus verstaan, wat het daar zal zijn, voor eeuwig met de Heere te mogen verkeren; *en daar is geen zonde meer.*

Ik vertelde het zo op het gezelschap, waar ook Ds. Smits aanwezig was. Ik zeide, dat ik maar moest vragen om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Maar de dominee merkte op: "Ja maar jongen, wij kunnen je nog niet missen."

Ik antwoordde: "Paulus vroeg er toch ook om? Paulus zag toch ook wel in, dat het daar in volmaaktheid zijn zou."

Op een avond voelde ik, dat ik niet goed werd. De dag daarop was ik ziek en lag op bed. En het bleef maar bij mij opkomen dat ik maar lag te vragen aan de troon der genade: *"Heere, ontnem mij het mijne, en schenk het Uwe. O, dat ik in Uw nabijheid mocht delen."* De andere dag moesten wij de dokter laten komen; de koorts was te hoog voor mijn ouderdom.

En daar zo liggende, kwamen die woorden in mijn hart:

*Maar, blij vooruitzicht, dat mij streelt
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.*

Ik zeide: "Heere, wat hebt U daar mee voor?"

Die maandag kwam Ds. Smits mij opzoeken. Ik vertelde hem wat ik beleefd had. Hij zei: "Jongen, wat ben je toch gelukkig, dat je de nabijheid des Heeren zo mag genieten."

Die nacht daarop, dus van maandag op dinsdag, was er 's morgens om drie uur een hevig onweer. Het lichtte fel. Toen daalde de liefde Gods zo in mijn hart. Ik ging mijn bed uit. Mijn vrouw zei: "Heb je wat nodig?"

Mijn antwoord was: "Nu ligt er niets meer tussen God en mij. Nu is alles vrede, alles vrede."

En de liefde van een Drie-enig God daalde in mij neer. Ik moest zeggen: "Heere, kunt U mij niet binnenhalen in een onweersbui?" Wij hadden de deuren open staan, maar ik durfde ze toch niet open te laten, want het woord kwam zo in mij op: *"Gij zult de Heere, uw God, niet verzoeken."* Wat mocht ik delen in de liefde Gods.

Op donderdag kwam Ds, Smits weer bij mij en ik mocht het hem alles vertellen. Hij zei: "Jongen, ik ben jaloers op je."

Op zondag kon ik weer naar de kerk gaan, en zo in de kerk zittende, kon ik wel uitroepen: "Ik heb God nog nooit zo liefgehad!" De tranen stroomden langs mijn wangen.

Maar ach, wat is de mens als de liefde Gods niet in zijn hart is. Later heb ik weer gedacht: Hoe kan het toch zijn: dan het zo aangenaam te mogen hebben, en dan weer in zulk een duisternis neer te zitten?

En zo leeft de mens voort.

- Alles kunnen wij hier niet neerschrijven. Ik vergat nog iets te vertellen van die reis naar Palestina, toen wij daar aan de Karmel lagen. Wij voeren van daar naar Napels. Daar gingen wij aan land en gingen er zo te keer met het drinken van wijn, dat wij 's nachts om één uur geen mens meer waren. Ik viel achterover in mijn kooi neer en trok de deken over mij heen. Toen kwamen de woorden terug, die mijn moeder en mijn vader mij hadden geleerd. Dat gebed, als ik naar bed ging, dat ik moest vragen of de Heere mij leren wilde en mij ook tot Hem bekeren. En daar lag ik nu als een zwijn. O, dan kwam die opvoeding in mij op. Later heb ik het leren verstaan: "*Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop.*"
- Wij maakten ook eens een reis door het Panamakanaal, en daar gingen wij aan land in de plaats Paldal. Daar zijn wij ook zo tekeer gegaan. Opeens kwam de politie op ons af en zo werd ik tussen twee politieagenten naar de gevangenis gebracht. O, wat is de mens, wat is de mens! Hoe kan God toch met zulk een te doen willen hebben!
- Ik was nog jong, toen ik als kermisreiziger in Duitsland was, tussen zigeuners en allerlei volk in. Nogmaals, hoe kan God met zulk een te doen willen hebben! Op een andere keer was ik in Alexandrië, en daar lag ik als een zwijn tussen de Arabieren. O, welk een eeuwige liefde Gods.

Het is wel eens in mij opgekomen:

*"Gelijk een schaap heb ik gedwaald in het rond;
Ai zoek Uw knecht."*

O, als wij daar in mogen komen, dan kunnen wij de goedertierenheden Gods nooit verstaan!

En als er nog jonge kinderen zijn, die deze woorden lezen, mag ik dan nog een woord van waarschuwing tot hen spreken. O kinderen, denkt er om, dwaalt niet af. De leer, die je ouders je hebben voorgehouden, wijkt daarvan niet af. Maar zoekt de Heere terwijl je jong bent. Dat jullie toch niet de wegen zouden bewandelen, waarin ik gewandeld heb, maar dat je trouw mag opgaan naar Gods huis. En dat je maar biddend mocht opgaan: "*Heere, bekeer mij.*" Want wij weten niet hoe spoedig onze levensdraad zal worden afgesneden. En dan zullen we voor een rechtvaardig God moeten verschijnen. En als wij dan vreemdeling zijn van Christus, als wij dan geen Borg voor onze arme ziel hebben, dan is het voor eeuwig verloren. O, laat het toch een waarschuwing voor je zijn.

En nu heb ik nog wat. Als ik in de eenzaamheid er wel eens aan terugdenk, dat ik vroeger in de huizen der goddeloosheid zat, dan is het mijn begeerte om de laagste plaats maar in te mogen nemen in Gods huis. Het is een eeuwig wonder als wij Gods huis mogen binnentreden. Dan is Psalm 84:5 onze verzuchting:

*O God, Die ons ten schilde zijt,
 en ons voor alle ramp bevrijdt,
 aanschouw toch Uw gezalfde Koning.
 Eén dag is in Uw huis mij meer
 dan duizend, waar ik U ontbeer.
 'k Waar liever in mijn Bondgods woning
 een dorpelwachter, dan gewend
 aan d' ijd'le vreugd in 's bozen tent.*

En nu hoop ik dat deze woorden, hier neergeschreven, nog tot lering, tot onderwijzing en tot waarschuwing mogen zijn. Wandelt op die oude paden. Zoekt de Heere terwijl je nog jong bent.

O, wat zal het zijn als wij voor eeuwig bij Hem mogen zijn en Zijn Naam voor eeuwig mogen grootmaken! Waar Hij is en waar Hij wandelt tussen de zeven gouden kandelaars. Dat was ook het verlangen van Paulus: "*Ik heb begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste.*" O, wat zal het zijn om daar eeuwig met Hem te zijn. Want dan is het nog een groot wonder, als dezulken, die alles verbeurd en verzonddigd hebben, bij Hem zijn mogen.

Toen de Heere met mij begon, dat het nieuwe leven er zo was, kreeg ik zulk een sterke begeerte om ook de jongens, waarmee ik gevaren had, te waarschuwen. Want als men twintig jaar lang op de oceaan gevaren heeft, dan heeft men heel wat mensen ontmoet, en ze hebben allen een ziel voor de nimmer eindigende eeuwigheid. Zo kwam ik op een keer in Hoboken in het Hollandse zeemanshuis en daar sprak ik met de vader van dat huis. Hij zei tot mij: "Jongens, wat zou het aardig zijn, als u hier eens een woordje sprak met die zeelui, waarmee u gevaren hebt."

Maar dan zou het toch de "Rotterdam" moeten zijn, waar vele jongens op waren, met wie ik nog gevaren had. Het was zo mijn begeerte, want dan kan ik hen nog eens waarschuwen en hun vertellen wat de Heere aan mij gedaan had. En zo heb ik die gelegenheid ook gekregen. Wij mochten samenkomen in het zeemanshuis te Hoboken. Er waren ruim vijftig zeelieden, waarmee ik gevaren had. Daar heb ik de mensen uit mijn leven mogen vertellen en hen ook mogen waarschuwen voor hetgeen wij gedaan hebben. Want hoe menigmaal als wij de maaltijd gebruikten, vroegen wij geen zegen, maar zaten God te vloeken aan de tafel. O, wat heb ik ze mogen waarschuwen, zeggende dat de goedertierenheid Gods over ons was, waar Hij ons veilig leidde over de woeste baren. Ja, 130 keer heb ik de oceaan doorkruist, en dat was alles zonder God. Geen gedachte zelfs van dat Opperwezen.

Velen zaten met aandacht te luisteren. Er waren er zelfs bij, die ik in geen twintig jaar ontmoet had. Dat waren mensen, die maar uitriepen: "*Daar is geen God! Daar is geen God!*" Maar ik mocht vrijuit tot hen spreken en hun alles vertellen. Toen het afgelopen was, gaven zij mij de hand en zeiden: "Wat u daar hebt gezegd, is niet van de mens; dat is van hoger hand, wat wij weten wat u geweest bent. Wat een wonder, dat deze verandering in u is gekomen!"

Veertien dagen naderhand kwam er nog één in het zeemanshuis, die zei: "Ik kan de woorden niet vergeten, die daar op die avond gesproken zijn."

En hiermee heb ik dan het in mijn leven gebeurde verteld.

DE BEGRAFENIS VAN JOHANNES GONLAG

Op 2 januari 1960 kreeg Johannes Gonlag een ernstige hartaanval. Hij werd naar het ziekenhuis in Dordrecht vervoerd, waar hij op 4 januari overleed. Op vrijdag 8 januari is hij begraven te Sliedrecht. In de samenkomst in het kerkgebouw aan de Stationsweg leidde zijn vriend Ds. C. Smits de rouwdienst.

Gezongen werd Psalm 84:5.

Daarna ging Ds. Smits voor in gebed.

Och Heere, eeuwige, onveranderlijke en aanbiddelijke Majesteit in de hemel en op de aarde. Die niet aan tijd, noch aan plaats, noch aan schepselen gebonden zijt, maar die een vrij werkend God zijt in de natuur en in de genade; Die alle werken gadeslaat en Die te prijzen is tot in alle eeuwigheid. Dat wij genade mochten ontvangen voor het aangezicht van Uw Majesteit in deze ogenblikken. Heere, wij zijn hier samengekomen in dit ongewone uur, met elkander als vrienden, om getuigen te zijn, dat het stoffelijk overschot zal worden uitgedragen naar de akker des doods.

Maar Heere, nu zijn wij met de weduwe, de familie en de vrienden verzameld om deze laatste ogenblikken samen te zijn aan de plaats des gebeds en om nog enkele woorden te mogen spreken. En laat het dan niet zijn, Heere, om in het schepsel op te gaan, waar wij zo geheel toe geneigd zijn; maar dat wij, Heere, in U mochten opgaan en in U mochten eindigen, Die de Waarheid zijt, de Getrouwe en de Onveranderlijke. O Heere, dat hebt Gij getoond in dit leven van onze lieve vriend, die is heengegaan, waarvan wij ook weten, door een levend getuigenis in hemzelf, op grond van het werk Gods dat hij in zijn ziel had, dat hij vergaderd is tot die gemeente, die verheven is boven alle strijd en zonde en een lichaam des doods, en die daar is voor de troon. Daarom zijn zij voor de troon en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel, en God Zelf zal hen overschaduwden. Ach Heere, wij zijn in alles ten diepste afhankelijk van de invloeden van Uw Geest. Wij zijn niets en wij hebben niets. Maar dat Gij ons genadig mocht zijn; dat wij met al onze nooddrift maar bij U schuilen mochten.

En wij bidden dat inzonderheid voor de weduwe. Het gemis is hier dubbel. Een geliefde man, maar, o Heere, daar is hier nog een hechter band dan de band van aardse min; daar is hoger band. O, als er een wereldling sterft, dan verliest de wereld niets, en Uw kerk verliest er niets aan dan een vijand. Maar als er een kind van God sterft, daar wordt de aarde armer van. Daarom treuren wij, maar, o Heere, het mocht een ander treuren zijn dan het treuren van de wereld. Dat treuren omdat wij een geliefde vriend zagen heengaan.

Gedenk inzonderheid de weduwe en sterk haar ook als zij straks aan de groeve der vertering zal staan. Ze had het niet gedacht en niet verwacht, maar Uw wegen zijn hoger dan onze wegen. Dat hij hier zijn wieg had staan, en nu ook zijn graf hier heeft gevonden, ofschoon hij jaren verkeerd heeft aan de overzijde van de oceaan, waar zij hun woonplaats hadden.

Heere, wil Gij, als wij een enkel woord zullen spreken, dan een ieder aanspreken. Och, dat er nog eens kracht van Uw Woord mocht uitgaan en wij als arme zondaren recht voor U vernederd worden. Dat er eens wonden geslagen mochten worden, die door niemand genezen kunnen worden dan door U Zelf. Gij, Die de wonden slaat, kunt ook die wonden helen. Dat het mocht zijn tot troost en tot sterkte op de vaak zo

moeitevolle weg des levens; de weg van Uw volk en kinderen. Dat wij er bij vernieuwing nog maar eens bij bepaald mochten worden, dat de mens gaat naar zijn eeuwig huis. Maar ook bij de alles beslissende vraag: Hoe zal het zijn? O God, deze vraag zal aan deze zijde van het graf opgelost moeten worden. Uw Naam is Ontfermer. Schenk ons dan in de opening van onze mond Uw Woord, door Uw Geest, tot zaligheid voor arme zondaren en tot eer en verheerlijking van Uw grote en heilige Naam, die te prijzen is tot in alle eeuwigheid. Amen.

Een gedeelte uit Gods Woord zal ik u voorlezen, en wel uit de Openbaring van Johannes, het 7e hoofdstuk, vanaf het 9e vers tot het einde:

*Na deze zag ik, en ziet, een grote schaar, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen, staande voor de troon en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen, en palmtakken waren in hun, handen.
En zij riepen met grote stem, zeggende: De zaligheid zij onze God, Die op de troon zit, en het Lam.
En al de engelen. stonden rondom de troon" en rondom de ouderlingen en. de vier dieren; en vielen voor de troon neder op hun aangezicht, en aanbaden God.
Zeggende: Amen. De lof, en de heerlijkheid, en, de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onze God in alle eeuwigheid. Amen.
En één, uit de ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij: Deze, die bekleed zijn met de lange witte klederen, wie zijn zij, en van waar zijn zij gekomen?
En ik sprak tot hem: Heere, gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams.
Daarom zijn zij voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwten.
Zij zullen niet meer hongeren, en zij zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte.
Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteynen der wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen.*

Geliefde weduwe, familie en alle vrienden, van nabij en van veraf!

Wij wensen een kort woord te spreken. Onze vriend Gonlag is niet meer. Waar wij wel eens voor gevreesd hebben, dat is dan nu geschied; hij heeft het tijdelijke met het eeuwige verwisseld.

Wij willen in de eerste plaats van een persoonlijke herinnering spreken. Het was in de zomer van 1946, dat wij een reis naar Amerika maakten, daartoe uitgenodigd zijnde. Wij zullen daar verder over zwijgen, maar vanaf die tijd kenden wij elkander. De eerste, die ik op het station ontmoette en die mij de hand drukte, en voor wie ik dadelijk genegenheid had, was onze overleden vriend Gonlag. Wij hebben met elkander vele dingen besproken aangaande het Koninkrijk Gods. Een Engelse schrijver zegt ergens van een bijzondere vriend: "wij kropen in elkaars hart." En ik

zou zeggen, daar is iets van geschied, dat kruipen in elkanders hart. Hechte banden waren daar.

En dan herinner ik ook aan de tijd, dat wij predikant in Amerika waren; wij hadden toen om de veertien dagen gezelschap. En dat was niet een gezelschap van mensen, die aan één kerk hoorden, maar er lagen geen steenhopen tussen. Gelukkig niet! Het is gelukkig als de steenhopen eens wegvallen. Dat is allemaal ballast. Er kwamen er van verschillende kerken, maar in wezen waren zij één. Het waren dikwijls aangename ogenblikken, die wij daar doorbrachten. De Heere wandelt in een wonderlijke weg.

Miss Gonlag, ik denk aan dat vers:

*God plants His footstep in the sea,
and rides upon a storm.*

Dat is: "*God plant Zijn voetstap in de zee, en wandelt op een storm.*"

In een bijzondere weg, die wij niet vatten kunnen. De verborgenheden des Heeren zijn voor degenen, die Hem vrezen. Wij hadden nooit gedacht, dat Gonlag, die hier zijn weg had staan, hier ook zijn graf zou vinden. En nu hier, Miss Gonlag, en inzonderheid ook u, de dochter, daar is voor u een ure van droefheid. Dat kan niet uitblijven. Maar anderzijds, en dat heb ik u voorgelezen en daar wil ik een kort woord over spreken, wij behoeven niet te treuren als degenen, die geen hoop hebben.

Als de wereld sterft, dan is het aan het eind, ja werkelijk, aan het eind? Dan begint het pas, mijn hoorders. Maar daar wordt de aarde niet armer van hoor. Doch als er een kind van God sterft, daar wordt de aarde armer van. Want het is er één, die Gods lof verkondigde. En nu willen wij een enkel woord spreken in verband met hetgeen wij u hebben voorgelezen. En als ik gesproken heb, dan zal straks vriend Bijkerk een woord spreken; en dan zal op het graf Ds. Baan namens de familie een dankwoord spreken.

Het is dat woord, wat ik u heb voorgelezen, wat bijzonder hier van toepassing is. ***"Daarom zijn ze voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwten."***

"Daarom" heeft wat te betekenen, want dat geeft een reden aan, mensen. Dat volk zal voor de troon van God eenmaal verschijnen, niet zoals ze geboren werden, want mensen, laat ons wel bedenken: als wij komen te sterven, dan moeten wij iets anders bezitten dan toen wij geboren werden. Toen wij geboren werden, werden wij als een vloekeling en als een doemeling geboren en wij liggen onder schuld en zonden. En dan is er geen onderscheid; wij zijn allen van één lap gescheurd. Wij hebben allen gezondigd en missen de heerlijkheid Gods. Als er een kind van God heengaat, dan gaat er een gezaligd zondaar heen, gewassen in Jezus' dierbaar bloed. En die is voor eeuwig bevrijd van de hel, van de duivel en van de dood, van de vloekspraak van de wet. Dan is hij voor eeuwig daar, waar zijn hart naar uitging. Dan wordt vervuld wat de dichter zegt:

*O Heer', wanneer komt die dag,
Dat ik toch bij U zal wezen
En zien Uw aanschijn geprezen?*

Want voorwaar, dat is het leven van het leven, dat Gods aanschijn geprezen wordt.

Daarom zijn ze voor de troon van God. Wat is er toch de oorzaak van dat ze daar komen? Nee, dat lag niet in hun natuur en dat lag niet in hun begeerte, want er wordt niet gesproken van een keuze. Onze keuze ligt in een verloren Paradijs. En nu wordt hij niet zalig omdat hij het is. Maar dan wordt hij alleen zalig omdat er Eén gekozen heeft. Die heeft gekozen in de stilte der nooit begonnen eeuwigheid. Daar heeft Die gekozen.

*Ja, eer ik nog was geboren,
eer Gods Geest, Die alles schiep,
iets uit niets tot aanzijn riep,
heeft die liefde mij verkoren ....*

Dit is nu de bewegende grondslag; daar is al Gods volk ingesloten. Maar mijn hoorders, nu hebben wij met een God te doen, Die van Zijn recht geen afstand kan doen. Want de barmhartigheid en de liefde Gods, waardoor de kerk zalig wordt, worden opgelost in Hem, Die het recht Gods heeft opgeluisterd. En daarom was het noodzakelijk, dat een weg voor het volk Gods werd geopend. God van de hemel wilde dat degenen, die van Hem verkoren zijn, maar die vrij- en moedwillig in Adam zijn gevallen, werden verlost. Christus wilde dan ook de deugd van Gods recht voldoen en Zijn volk verlossen van de vloekspraak der wet. Daarom is er hulp besteld bij een Held. *"Ik heb een Verkorene uit het volk verhoogd."* Die heeft de schuld betaald, Die heeft de last der zonde gedragen, Die heeft alles voor Zijn volk weggedragen.

*Zo ver het west verwijderd is van 't oosten,
zo ver heeft Hij, om onze ziel te troosten,
van ons de schuld en zonde weggedaan.*

Daarom, omdat de Vader hem verkoren heeft. Daarom, omdat de Zoon hen heeft liefgehad tot aan het kruis. Daarom, omdat de Heilige Geest het werk des Vaders en des Zoons komt te verheerlijken in de harten der uitverkorenen.

En ziet, nu komt die dierbare Geest de ziel in te winnen voor dat wonderlijke en gezegende werk van de Zoon. Voor die van God gegeven Borg en Zaligmaker, Die de schuld heeft verzoend en hen heeft gekocht met de dure prijs van Zijn bloed. Dat is de oorzaak, dat ze daar zijn. Niet omdat zij het gedaan hebben. Niet omdat zij het gewild hebben. Want dat wil van nature geen schepsel. Nee, maar omdat God het heeft gewild. Ze worden alleen zalig omdat God het wil. En hoe meer een mens daar nu van leren mag, dat de Heere zijn wil vernieuwt, hoe groter dat Goddelijke wonder voor hem wordt. Daarom, het is alleen om het eeuwig welbehagen, om het bloed van de Zoon. De drie-enige God heeft hen verkoren, heeft hen gekocht en heeft hen geheiligd en verzegeld. En ziet, nu is er op aarde van nature geen onderscheid. Niets dan vijandschap tegen God. Maar mijn hoorders, het onderscheid zal straks openbaar komen voor God, dat al wat God verheerlijkt, niet van ons is. Wij lezen in Psalm 45:

*De koningstelg, die Hij Zijn bruid wil noemen,
is meest om haar inwendig schoon te roemen.*

Straks zal het openbaar komen, dat zij weer met hun schoonheid pralen. Dat zal geopenbaard worden voor de troon van God en van het Lam. Daarom, om die oorzaak zijn ze voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel. Ja dienen, dat wil een mens ontzettend graag, als hij de waardigheid en de dierbaarheid van dat hoge Wezen leert kennen. Dan wil hij gaan dienen; dan wil hij zijn zaligheid

verdienen. Maar de zaligheid verdienen gaat immers niet. Ze zouden met al wat in hen is God wel willen dienen. Maar met eerbied gesproken: zij zullen straks hun hart ophalen als ze verlost zijn van het lichaam der zonde en des doods. Dan zullen zij Hem dienen. Ja, dan maakt de Heere alles wel.

Hier hebben ze geleerd bediend te worden uit de dienende liefde van een drie-enig God, maar daar zijn ze bekleed met de gerechtigheid van de Heere Jezus Christus. Daar zullen zij de drie-enige God verheerlijken nacht en dag.

In de hemel zal geen nacht meer zijn. Hier wordt op aardse wijze gesproken en er wordt door verstaan een onverstoorbare dag, een voortgaande dag in de hemel. Want daar zal geen nacht meer zijn. Daar zal een volk zijn van één spraak, van één taal, niet meer van de Heere gescheiden. En zij zullen Hem dienen, dag en nacht, in Zijn tempel. Er wordt hier gesproken van een tempel. In het Oude Testament was er de tempel, maar in de hemel is geen tempel meer. Maar weer wordt hier op aardse wijze gesproken over de eeuwige nabijheid Gods in de dankzegging en het dienen met één spraak en één taal, altijd in Zijn huis wonend. En God zal hen overschaduwen. Ja, wij lezen van het volk van Israël in de woestijn, dat ze werden overschaduwed door de vuur- en wolkkolom, de heerlijkheid des Heeren. O, wat een eeuwig wonder, daartoe verwaardigd te mogen worden.

Zo lezen wij het in onze tekst: *"Daarom zijn zij voor de troon van God en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwen."* De troon, mijn hoorders, is God in de hemel alleen. God is overal, de Almachtige is nergens buiten te sluiten; zelfs in het menselijke hart is God. De dichter zingt er van: *"Waar zou ik Uwe Geest ontvliën?"* Nergens! *"Al bedde ik mij in de hel, zie, Gij zijt daar."* Maar nu is er een groot onderscheid in deze alomtegenwoordigheid in het menselijk hart, namelijk of God daar woont als een vertoornd God, dan wel als een verzoend en verlichtend God. Och, welk een eeuwig wonder, dat de Heere hier een volk vergaart in Zijn verzoende gunst, om eeuwig Zichzelf aan hen te geven. Mochten we er deel aan hebben en een betrekking op die tempel, om Hem eeuwig te dienen in de woonstede van Zijn heiligheid. Want ofschoon er aan deze zijde van het graf soms zulk een zoete gemeenschap met God in Christus mag ervaren worden en er veel van God genoten wordt wanneer de hemel overkomt in het hart, toch kan er bij Gods ware Sion zulk een verlangen zijn om verlost te mogen worden van het lichaam der zonde en des doods. Dan is er zulk een betrekking om daar voor de troon van God in heiligheid en volmaaktheid Hem te aanbidden. *Ja, ontwaakt Zijn lof te ontvouwen en, Hem in gerechtigheid aanschouwende, verzadigd te worden met Zijn Goddelijk beeld.*

Ja, voor de troon. Dat houdt wat in, Bij de Heere is een vreselijke Majesteit. *"Hem dekt met majesteit der wolken donkerheid."* Daar weet dat volk iets van, dat hier schuldig voor die hoge God leerde buigen in het stof. Toen leerden ze de afstand kennen, die er was tussen God en hun ziel. Maar dat volk leert er ook iets van kennen, dat die dierbare Zoon van God, bij Wie een vreselijke majesteit is, het oordeel heeft gedragen en in het stof heeft gebogen om zulk een te brengen voor de troon.

U hebt een groot verlies geleden, Miss Gonlag, door het overlijden van uw geliefde man; de Heere zij u genadig. Maar het verlies is groter, waaraan God een zondaar ontdekt, God kwijt zijnde. Als die dierbaarheid van God ontdekt wordt door de Heilige Geest aan een verloren zondaar, en dat recht van God gaat wegen op de ziel, dan leert hij roepen uit de banden van nood en dood. Maar de Heere zal op Zijn eigen

tijd die banden losmaken in de opbaring van dat eeuwige en dierbare verbond der genade, bevestigd in het bloed van Jezus Christus. De zondaar leert zichzelf kennen als liggend midden in de dood, in een verbroken werkverbond, vreemdeling van God en zonder hoop in de wereld zijnde.

Maar als dat verbond der genade opengaat, spreekt de Heere: *"Grimmigheid is bij Mij niet; wie zou Mij als een doorn en distel in oorlog stellen, dat Ik tegen hem zou aanvallen, en hem tegelijk verbranden zou? Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen, hij zal vrede met Mij maken; vrede zal hij met Mij maken."* Dat is dat dierbare verbond der genade, bevestigd in het bloed van de Zoon van God. Dan mag de dood komen, dan mag het graf komen, maar dat verbond staat eeuwig vast. *"Dat zal Mij, zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren niet meer over de aarde zouden gaan; also zal Ik niet meer op u toornen, noch schelden."*

Mijn hoorders, wij gaan allen dezelfde weg naar het graf, rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Er is in dat opzicht geen onderscheid. Maar wij wezen er reeds op dat er straks wel een onderscheid openbaar zal komen. En welk een onderscheid. *"Daarom zijn zij voor de troon van God en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel."* Welgelukzalig ook voor onze geliefde vriend, die is heengegaan; maar wij zullen hem missen. Miss Gonlag en dochter en familie, wij zullen uw geliefde man en vader smartelijk missen. U in de eerste plaats, mevrouw. Mocht u maar veel zien op hetgeen de Heere hem bereidde; dan kunt u het verlies wel dragen. De Heere geve u om in het verborgen veel te mogen ervaren de gemeenschap met God in Christus. Die gemeenschap mag uw man thans ongestoord smaken, want daar is geen strijd meer. Daar zijn geen zonden meer. Daar is geen dood meer. Daar is hij van zichzelf verlost. En daar heeft hij nu de volle wetenschap van. De zwaarste last op aarde was ook voor hem, dat hij zichzelf mee moest dragen. Dat ellendige, verdorven, opstandige, ja rebellerende "ik." Daarvan verlost te worden, wij kunnen er ons nog geen voorstelling van maken wat dat is. Maar Gonlag is verlost, God heeft hem welgedaan! De Heere zij al de eer! Het was zijn begeerte, zo de Heere hem hier zou wegnemen, dat hij op Sliedrecht zou begraven worden. Wat was het aangenaam in die korte tijd, dat hij hier verkeerde. Wat had hij vele vrienden hier verworven. En zal zijn stoffelijk overschot hier dan rusten in het oude vaderland, hij heeft zijn wens verkregen en mag eeuwig rusten in de schoot van die gezegende Zaligmaker. O Miss Gonlag, rusten tot de dag van Jezus' wederkomst, als de doden, klein en groot, staan zullen voor de troon van God en van het Lam.

Wij geven nu het woord aan **vriend Bijkerk**, want kerkmuren zijn er voor ons gelukkig niet. Maar laat ons eerst zingen Psalm 68 : 2:

*Maar 't vrome volk, in U verheugd,
zal huppelen van zielevreugd,
daar zij hun wens verkrijgen;
hun blijdschap zal dan, onbepaald,
door 't licht dat van Zijn aanzicht straalt,
ten hoogste toppunt stijgen.
Heft Gode blijde psalmen aan!
Verhoogt, verhoogt voor Hem de baan;
laat al wat leeft Hem eren.
Bereidt de weg, in Hem verblijd,
Die door de vlakke velden rijdt;
Zijn Naam is Heer' der heren.*

Weduwe Gonlag, wij zijn enerzijds innerlijk verblijd, maar anderzijds, zoals hier onze vriend reeds heeft gezegd, is het een smart, dat wij een bidder zijn verloren. Want het geldt hier met recht: een bidder minder hier, een danker meer daar boven. En daar blijft het niet bij. Wij wezen er in deze week reeds op, dat God Zijn volk thuishaalt. Ralph Erskine zegt: "Wanneer de zondvloed op handen zijn, neemt God Zijn Noachs in de ark." Wie let er op, dat de rechtvaardige wordt weggeraapt vóór het kwaad? Zij zullen rusten op hun slaapsteden. Want het graf is voor uw man geheiligd. Christus heiligde het graf voor Zijn volk.

Wij denken terug aan de eerste maal, dat wij uw man mochten ontmoeten. Weduwe Gonlag, Ds. Smits sprak zo-even van het kruipen in elkaars hart. Ja, het gaat, of het gaat helemaal niet. Maar dan is er een vallen in elkanders hart. En dat vloeit voort uit het werk Gods. Nooit tevoren hadden wij elkaar ontmoet, maar wij kregen aanslag met elkander. Groenewegen zong er van:

*Zoete banden, die mij binden
aan het lieve volk van God.*

Want de liefde is de band der volmaaktheid. De liefde vloeit uit God en wordt gewerkt door de Heilige Geest.

Wij wilden een ogenblik spreken over hetgeen geschreven staat in het laatste vers van het u voorgelezen Schriftgedeelte, Openb. 7:17: ***"En God zal alle tranen van hun ogen afwissen."***

Uw man heeft er in zijn leven van mogen getuigen dat hij gewassen en gereinigd was door het bloed van Christus. Wij willen eerst iets zeggen over de bittere tranen, die hij hier geweend heeft over zijn eertijds. Want als de Heilige Geest van zonde gaat overtuigen, en zonde zonde wordt en schuld schuld, wat wordt er dan bitter geweend en gekermd. Niet dat wij met onze tranen die hemel kunnen verdienen of God bewegen, dat niet. Maar dan wordt het uitgekermd: Mijn zonden, mijn zonden! De door God ontdekte zondaar leert zich kennen als belast en beladen met een hemelhoge schuld.

Die schuld heeft ook Gonlag thuis gekregen door Goddelijk onderwijs. Daar heeft hij onder gekermd en geroepen. Hij moest eronder vallen en het tollenaarsgebed leren: *"O God, wees mij zondaar genadig!"*

Het heeft ook de Heere liefd het Evangelie te verklaren in zijn hart. Christus ging tot hem spreken. Hoe kostelijk is deze gedachte. Christus bad: *"Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld."*

God de Vader had uw man verordineerd tot de zaligheid. Daarom werd hij geroepen, en is hij gerechtvaardigd en geheiligd. En dan volgt ook de verheerlijking. Dan krijgt dat volk deel aan al de goederen van het genadeverbond, waarin zij waren begrepen.

Want in het hogepriesterlijk gebed bidt de Heere Jezus zo innig en vol zalving voor de kerk.

- Ten eerste, dat ze bewaard mogen worden.
- Ten tweede, dat ze geheiligd mogen worden.
- Ten derde, dat ze één zullen zijn.
- Ten vierde, dat ze verheerlijkt mogen worden.

En nu is Gonlag ons voorgegaan. Ik zal het maar even aanstippen. Wij mogen weten, dat hij zijn begeerte heeft verkregen. Toen één zijner vrienden aan hem vroeg of hij

nog een wens had, was zijn antwoord: "Ja, ik heb deze wens, dat ik op Sliedrecht mag sterven en door het volk begraven mag worden. En zeg dan maar tegen mijn vrouw, dat het nog een verdrukking is van tien dagen. Dus, weduwe Gonlag, hij is u wat voorgegaan.

Maar nu nog een enkel woord over die tranen, die geschreid worden in de weg van overtuiging. God heeft die droefheid in zijn hart gewerkt. Een droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Hij heeft zo geweend. Hij heeft zijn bed doornat met tranen, Hij heeft moeten worstelen, maar God heeft hem verhoord. Ook aan hem is vervuld geworden:

*Gij hebt mijn ziel, op haar gebed,
verhoord, gered,
haar kracht gegeven.*

En hij heeft ook geweend van blijdschap. Want dat was het grootste wonder, dat God hem had opgezocht. Dat de Heere van eeuwigheid hem bedoelde. Wat heeft hij tranen van liefde en dankbaarheid geweend. En nu zal God al die tranen van de ogen afwissen. Wij hebben hier een natte zaaitijd, maar daarna een blijde oogsttijd. *Die met tranen maaien, zullen met gejuich maaien.*

"En God zal alle tranen van hun ogen afwissen." Die tranen leren al Gods kinderen kennen. Ze leren ook zien, dat dat niet van hen is, maar dat Gods Heilige Geest die droefheid in hun hart werkt. En dan willen zij die tranen ook niet missen. Nee, hun tranen kunnen de hemel niet verdienen. Christus heeft die voor hen verworven door Zijn bloed. Hij heeft alles betaald en dekt hen met Zijn gerechtigheid. De tranen van Gods kerk, die ze voor God schreien over hun zonden, zijn liefdetranen. Christus is alleen die grond, waarop de kerk voor God kan bestaan. Hij heeft tot Zijn discipelen gezegd: *"Gij dan hebt nu wel droefheid, maar Ik zal u wederom zien en uw hart zal zich verblijden. En niemand zal uw blijdschap van u wegnemen."*

Gonlag is nu eeuwig verblijd en verheugd, want:

*De blijdschap zal daar onbepaald
ten hoogsten toppunt stijgen
door het licht, dat afstraalt van Gods aangezicht.*

Hier is alles beperkt, maar daar is het eeuwig vol. Want het Lam is de Heerlijkheid, Die de hemel verlicht. Daar zullen wij Hem dienen voor de troon. Is dat niet kostelijk? Is dat niet innig?

God nam hem van de vlakte des velds om hem te stellen tot een toonbeeld van Zijn genade. *"Dit volk heb Ik Mij geformeerd; zij zullen Mijn lof vermelden."* In eeuwigheid zal Hij op hen niet meer toornen, noch schelden. Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, de goedertierenheid Gods, de barmhartigheid en de liefde Gods zijn voor de uitverkorenen zonder eind.

Gonlag is van ons heengegaan, en dan is er enerzijds smart. Als het daar over gaat, dan zouden wij al dat volk wel hier willen houden. Al zijn ze honderd jaar, wij willen ze toch niet missen. Maar luistert eens: *"Vader, Ik wil."* Dat is een bede van de Tweede Persoon en een verzoek aan de Eerste Persoon. *"Vader, Ik wil, dat waar Ik ben, ook diegenen bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt. Zij waren Uwe, maar Gij hebt Mij dezelfde gegeven."* Christus heeft hen van de Vader gekregen, want het zijn de gegevenen van de Vader. De Tweede Persoon, de Borg en Middelaar, zal voor de Vader verschijnen: *"Zie daar, Ik en de kinderen die Gij Mij gegeven hebt."*

Vanmorgen ontving ik nog bericht, dat een kind van God was overleden. Ik zei: *"Alweer een kind van God thuisgehaald."* O, wat zal ons nog treffen, daar God Zijn

volk zo binnenhaalt. Dan denk ik aan de oordelen Gods, die over Europa hangen en ook over ons land. Het heeft ons iets te zeggen. Dat wij er dan toch bij stilstaan.

En nu geldt het voor een ieder van ons, ja voor ons allen, dat wij in alle naarstigheid zoeken geborgen te zijn in de Ark Christus, om in Hem behouden te worden. Want niet degenen, die aan de ark hingen, noch degenen, die op de ark zaten, maar alleen die in de ark waren, werden behouden. Alleen in Christus ligt onze behoudenis. Daar is onder de hemel geen andere naam gegeven, door welke wij moeten zalig worden.

Voor uw man, weduwe Gonlag, was Christus de grond. Christus was zijn licht, Christus was zijn leven. Christus had voor hem de prikkel uit de dood weggenomen. Toen hij zijn einde voelde naderen, mocht hij met vrijmoedigheid tot één der verpleegsters zeggen.: "Zuster, doe mijn vrouw de groeten, want ik ga naar huis." Ziet u wel, dat de prikkel des doods weg was? En hij heeft verkregen wat hij begeerde. Het is genade van God en het vloeit uit Zijn eeuwige trouw en barmhartigheid in Christus, wanneer wij liever een dorpelwachter willen zijn in het huis van God, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. Want: *God is een Zon en een Schild. Hij zal genade en eer geven, en Hij zal Zijn volk het goede niet onthouden, zelfs niet in de dood.*

En nu mogen we hem naschreien. Want wat zal het daar wezen! Weduwe, u was niet alleen door natuurlijke banden aan hem verbonden, maar er was ook een geestelijke band. Nog een verdrukking van tien dagen. En nu geeft het niet hoe lang dat is; als u hier hebt uitgediend, dan zal het ook voor u gelden wat Asaf zong:

*En mij, hiertoe door U bereid,
opnemen in Uw heerlijkheid.*

Dat mag u voor de troon God grootmaken, en dat zonder einde. Want daar boven is *geen scheiding, geen droefheid, geen rouw, geen dood, geen gekrijt, want Die op de troon zit, zegt: "Ziet, Ik maak alle dingen nieuw."* En dat tot in alle eeuwigheid.

O mijn vrienden en belangstellenden, ik hoop, dat God het sterven van onze vriend Gonlag moge heiligen aan onze harten, om toch te sterven aan alles hier, en om Christus te mogen leven. Want in Christus alleen zijn wij geborgen en zijn wij veilig, en kunnen wij ook veilig dit tijdelijke verlaten. In Hem kunnen wij de Heere prijzen en grootmaken, hier in beginsel, en straks zonder onderbreking.

Laten wij nu besluiten met het zingen van Psalm 72:11:

*Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen!
Men loov' Hem vroeg en spá;
de wereld hoor' en volg' mijn zangen
met amen, amen, na!*

Dankgebed.

Dierbare Majesteit Gods, God der geesten van alle vlees. Heere, het is U bekend waarvoor wij hier bij elkander zijn. En U hebt in de hemel gehoord wat hier is gesproken en verhandeld. Nu bidden wij van U: zou U de weduwe, de dochter, de familie en de vrienden, die zo nauw aan hem verbonden waren, willen ondersteunen? Want het past en betaamt toch te buigen onder Uw

Goddelijke wil. U hebt hem weggenomen, opdat hij voor eeuwig voor Uw troon U zal grootmaken. Nu dan, Heere, wil U ze toch sterken in het verlies. Wil verder bij ons allen werken het rechte besef van de noodzakelijkheid om met U te worden verzoend. Dat degenen, die daar onverzoend heenlopen, daar toch aan werden ontdekt. Want wij kunnen toch zien en tasten en bemerken hetgeen Uw Woord ons zo duidelijk zegt: "Let op de vrome en ziet naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn." Vroom, niet in schijn, maar in oprechtheid. Want dan komt U ze gelovigen en kinderen te maken. Want wij moeten verliezen en kwijt raken wat wij van nature bij ons dragen. U komt ze te reinigen en te heiligen, en op die heiligmaking volgt ook de heerlijkmaking.

Nu dan, Heere, wij bedanken U voor Uw trouw en goedheid. Maar bidden ook om kracht en genade om het te kunnen en te mogen dragen. En wil ook met ons gaan naar het graf. Heere, dat alles in ere en met orde mag geschieden. En dat tot eer van Uw grote Naam en tot heil voor onze zielen. Amen.

Bij de groeve sprak **Ds. M. Baan** van Dordrecht. Hij wees erop, dat het graf door Christus is geheiligd voor Zijn volk. Ook verzocht hij nog met elkander te zingen Psalm 43 : 4:

*Dan ga ik op tot Gods altaren,
tot God, mijn God, de Bron van vreugd;
dan zal ik, juichend, stem en snaren
ten roem van Zijne goedheid paren,
Die, na kortstondig ongeneug.t,
mij eindeloos verheugt.*

De weduwe bedankte de sprekers en wees er nog op, dat zij over dood en graf heen mocht zien. Mijn geliefde man rust niet slechts in de schoot der aarde, maar mag ook rusten in de schoot des Vaders.

In de kerk teruggekeerd zijnde, werd nog gelezen Openb. 22:1:

En hij toonde mij een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit de troon Gods en des Lams.

Mijn vrienden, hier wordt gesproken: "En hij toonde mij een zuivere rivier." Johannes was verbannen op Patmos en daar werden hem deze dingen getoond. Wonderlijk. Door de wereld en de vijanden van Gods kerk was hij verbannen, maar door de Heere werden hem daar deze dingen getoond of geopenbaard. Een zuivere rivier in het hemelse Paradijs. Een afschaduwing van het aardse Paradijs. In het eerste Paradijs waren twee mensen. Hier zal zijn een schare, die niemand tellen kan, uit alle geslachten, talen, natiën en volkeren. In dit hemelse Paradijs is het levende water, waarvan alle gelovigen zullen drinken tot in alle eeuwigheid. Een godgeleerde zegt er van: En door deze rivier van het water des levens wordt verstaan de eeuwigdurende gelukzaligheid, die door de werking van de Heilige Geest en het aanschouwen van Gods aangezicht bij de uitverkorenen in het toekomstige leven altijd overvloedig, vers en zuiver wezen zal en blijven zal.

Deze rivier wordt beschreven: ten eerste, naar haar oorsprong: de troon van God en van het Lam. Alle bronnen van genade en vertroosting en heerlijkheid zijn in God; en al wat uit Hem ons toestroomt, komt tot ons door de tussenkomst van liet Lam.

Ten tweede, naar haar hoedanigheid: klaar als kristal. Al de stromen van aards genoeg en aardse genietingen zijn onrein; maar deze rivier is klaar, helder en zuiver, gezondheid gevend, verfrissend, leven gevend, leven bewarend voor allen die er uit drinken. *"Hij zal de dorstigen geven van het water des levens om niet."*

In deze woorden ligt verklaard de eeuwige vrijmacht, waar de Goddelijke liefde de ondergrond van is, vloeiende uit het gemaakt bestek in de stilte der eeuwigheid. Daar sprak die eeuwige Ik: *"Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde."* Een vrije liefde, een vlekkeloze liefde, een eeuwigdurende liefde. Die liefde vergaat nimmermeer. *O Fontein der hoven, Put der levende wateren, die uit de Libanon vloeien.* Die God is ons een God van volkomen zaligheid, hier in beginsel in de tijd, maar ook zalig tot in alle eeuwigheid. Want gij ziet uw roeping broeders, tevoren verordineerd, geroepen, gerechtvaardigd, geheiligd, verheerlijkt. O mijn vrienden, *zalig zijn ze die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams.*

Toen die grote barmhartige Samaritaan Christus hen vond op de vlakke des velds, wentelend in hun onreine gestalte, walgelijk voor God, walgelijk voor zichzelf, verloren voor God, verloren voor de kudde, verloren in zichzelf, ja, toen was het uur der minne daar, die van eeuwigheid bepaalde tijd, om hen te wassen in Zijn bloed en hen te kleden met Zijn gerechtigheid. O wonder van Gods genade. O bron van vertroosting. Hier geldt het wat een zeker dichter zegt:

*Genade dong om vrijgeleide,
gerechtigheid hield aan om straf;
hier kwam de Wijsheid tussenbeide,
Die allebei voldoening gaf.*

Zo werd Johannes getoond, die zuivere rivier van het water des levens. O gezegende bediening des Geestes. Hier in de tijd wordt de kerk geboren om te worden wedergeboren, van dood levend gemaakt, overgebracht uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht. *"Want God, Die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene, Die in onze harten geschenken heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus."*

En zo is dan onze vriend Gonlag begraven om in de grote dag, als de stem des Archangels gehoord zal worden, op te staan met een verheerlijkt lichaam, het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig.

Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid; het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht, 1 Kor. 15 : 43. Amen.

Gezongen, werd nog Psalm 89 : 3:

*De hemel looft, o Heer', Uw wondren dag en nacht;
Uw waarheid wordt op aard' de glorie toegebracht,
daar Uw geheiligd volk van Uwe trouw mag zingen;
want wie is U gelijk bij al de hemelingen?
En, welke vorsten ooit het aardrijk moog' bevatten,
wie hunner is o Heer', met U gelijk te schatten?*

UIT HET LEVEN VAN JOHANNA LA BOTH, Weduwe van Johan Gonlag.

Wat hier nu volgt, is uit het leven van Johanna la Both, de weduwe van Johan Gonlag, dat zij aan haar man in Amerika vertelde, hetgeen wij zo getrouw mogelijk hebben opgetekend.

Wij willen aan uw verlangen voldoen om te vertellen wat de Heere aan onze ziel gedaan heeft. Mijn vader en moeder dienden beiden de werelden en gingen nimmer naar de kerk. Maar de Heere heeft moeder genade bewezen. Als klein kind vroeg ik al veel om bekering en werd toen al vreselijk door de duivel geplaagd. Wij woonden in Holland, waar mijn vader een bakkerij had. Hij verkocht deze echter en wij emigreerden naar Amerika, waar wij te Chicago gingen wonen.

Ik was toen veertien jaar. Het beviel mijn moeder in Chicago zeer slecht. Ze miste het volk van God en de leraars, waar zij in Holland onder mocht opgaan. En ook ik liep bedroefd door het huis vanwege mijn Godsgemis. Moeder las ons 's zondags een preek voor. Daaronder ging mijn hart zo uit naar de Heere. *"Uw Naam is een olie, die uitgestort wordt; daarom hebben U de maagden lief."* *"Kom haastelijk, Heere Jezus ja kom haastelijk."* Ik was zo graag in de eenzaamheid om met de Heere te zijn. Tot op een keer er niets dan vloeken in mij opkwamen. Dat tere leven was er zo niet meer.

Toen wij, naar Grand-Rapids vertrokken, was ik zestien jaar, Nu kon mijn lieve moeder weer met genoegen naar de kerk gaan en Gods volk ontmoeten. Ik ging naar de catechisatie en kreeg daar vriendinnetjes. Mijn hart was in de wereld en ik ging met mijn vriendinnen naar partijtjes. Niet dat ik zo gerust was, maar ik dacht: dat ligt bepaald aan mijn moeder. Die waarschuwde altijd weer.

Ik heb wel eens gedacht: Ik wilde dat ik een moeder had zoals ook mijn vriendinnen hebben. Die gingen ook naar de dezelfde kerk, maar waarschuwden nooit. Ik was er wel eens verdrietig onder, want ik dacht, dat mijn onrust door moeder kwam.

Tweemaal achter elkaar kreeg ik een ongeluk. Het is een groot wonder, dat ik daardoor de dood niet vond. De eerste keer gebeurde het, dat ik met een auto een heuvel af kwam. Mijn broer zat naast mij. In plaats dat ik op de rem trapte, trapte ik op het gas en wij vlogen over een sloot, door een hek en tegen een telefoonpaal op. Deze paal ging in tweeën, alle wielen waren onder de auto vandaan en deze vloog zelfs in brand. Maar noch ik, noch mijn broer had enig letsel.

De mensen brachten mij bij de familie Verhey, daar was gezelschap en daar was ook mijn moeder. Wat was ik vreselijk hard. Mijn moeder schrok zo en toen hoorde ik de dominee tegen mijn moeder zeggen: "Juffrouw, wees maar kalm, die Heere zal haar toebrengen." Ik dacht bij mijzelf. Dat kunt u wel denken, dominee, maar ik geloof het niet, ik ben te hard.

Niet lang daarna was ik thuis bezig het gras af te maaien. Ik ging met de grasmaaier over een steen, die over een put lag. Plotseling brak deze steen en ik zonk met maaier en al helemaal weg in het water. Ik kwam weer boven en had nog het besef de stang, die in de put liep, vast te pakken. Zo bleef ik hangen, alleen mijn hoofd boven water, en riep: "Help! help!" Drie mannen hebben mij er uitgehaald. Mijn vader schrok zo

hevig, dat hij een neusbloeding kreeg. Mijn lieve moeder zag de grote opening, maar eerst zag ze mij niet, omdat ik er zo diep in hing. Ze zeide: "Heere, nu gaan mijn grauwe haren met droefenis ten grave, nu mijn lieveling weg is." Ze was zo geschrokken, dat de dokter gehaald moest worden. Ze kon gedurende een hele week niet lopen. Toen ik uit de put gehaald werd, was de lucht verschrikkelijk. Die put was al zo lang niet meer gebruikt. Ik zag er vreselijk uit. Ik kuste verheugd mijn moeder. Maar o, ik was zo hard als een diamant. Niets verbrak dat harde hart. Ik ben een poosje naar bed gegaan. De mensen kwamen naar de put kijken en zeiden: Daar kan wel een auto in ronddraaien." Ze konden niet begrijpen, dat ik er levend uitgekomen was.

Enige tijd daarna kwamen mijn vriendinnen. Ik zou met hen meegaan. Het was een vrije dag. Wij zouden naar de badplaats Beach Cake gaan. Daar was het kermis. Maar mijn moeder riep mij en zeide: "Kom eens even hier, zus. Mijn kind, zo kan het niet langer. Ik klaag je bij God aan."

Ik kreeg medelijden met mijn moeder, sloeg mijn armen om haar heen en zei: "Lieve moeder, dat hoeft u niet te doen. Daar is geen kracht, die mij er van afbrengt, dat ik de wereld niet liefheb."

En ik vertrok met mijn vriendinnen, maar voelde mij niet erg gemakkelijk. Daar kwam nog bij, dat de meisjes mijn moeder zo strak vonden. En dat deed mij geweldig zeer, omdat ik haar zo geweldig liefhad. Ik zelf mocht het wel denken; maar een ander moest mijn moeder niet in het minst aanraken. Wij kwamen bij de boot en kochten kaartjes voor de bootreis. Op die boot begonnen ze te dansen, maar ik kreeg het zo benauwd en gevoelde zo sterk het ongenoegen Gods op mij. Indien deze boot zou vergaan, het zou alleen zijn omdat ik er op was. Mijn vriendinnen lachten toen ik dat zei, en omdat de boot nog niet afgevaren was, wilde ik er af. Eén meisje ging met mij mee.

Toen ik dicht bij huis kwam, dacht ik, moeder moet niets merken; anders denkt ze dat ze het gewonnen heeft! Ik ging stil in huis en waste mijzelf, omdat ik erg gehuild had. Moeder zei: "Je bent weer gauw terug." Ik antwoordde: "Ja, daar was niets aan daar. Ik ben maar naar huis gegaan. Op een andere keer beter."

Maar die andere keer is niet gekomen. Ik werd zeer onrustig, en als ik in de kerk zat, veroordeelde alles mij. Maar ik durfde moeder van mijn onrust niets te zeggen. Dat wilde ik ook niet. En om genade smeken wilde ik ook niet. Ik keek in de kerk naar anderen en dacht: die kunnen allemaal bekeerd worden. Ik niet, ik ben een opstandeling, een rebel.

Op een keer kwamen mijn broers thuis en waren met mijn vader in gesprek. Zij bewezen uit de natuur en uit Gods Woord, dat er een God is. Ik hoorde het allemaal aan. Ineens kwam het in mij op: Als er een God is, en Die is er, dan is het voor mij verloren. En ook deze woorden: *"Wie heeft zich tegen Hem verhard en vrede gehad? Het is u hard de verzenen tegen de prikkels te slaan."* Ik zag hoe de Heere mij in liefde nagewandeld had, ook in Chicago. O, wat weende ik nu. Ik dacht dat ik geen tranen genoeg had om te bewenen, dat ik tegen een goeddoend God zo zwaar gezondigd had. Dag en nacht was mijn geroep: *"O God, wees mij zondares genadig! O Heere Jezus, ontferm U mijner. Is er nog een weg voor zulk één? Openbaar het dan maar."*

Het werd al benauwder en ik was machteloos en hulpeloos. Op een nacht kreeg ik het zó benauwd, dat ik het bed ben uitgegaan. Ik was radeloos. Bergen van zonden rezen tegen mij op. Ik liep maar door het huis: *"Waar zou ik heengaan voor Uw Geest, en*

waar zou ik heenvlieden voor Uw aangezicht? Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel, zie, Gij zijt daar." Ik voelde de toorn Gods en riep: "Verloren! verloren!"

Ik ben naar moeder gegaan. Onverschillig stootte ik haar aan. Ze vroeg: "Wat is er?" Ik zeide: "*Verloren, voor eeuwig verloren!*" Van benauwdheid liep het bloed uit mijn neus. Moeder zeide: "Kind, doe het licht eens aan." Maar ik herhaalde: "God is recht en ik ga voor eeuwig verloren." Ik ben naar boven gegaan en viel in de badkamer op de vloer. "Heere, help mij!" Maar het klonk in mijn ziel: "*Het gebed des goddelozen is de Heere een gruwel.*" O, die goddeloze was ik. Ik moest zeggen: "*Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig.*" Maar o, wonder van genade, toen veranderde het en kwamen deze woorden: "*O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk.*" En wat een liefde vloeide er in mijn hart tot de Heere Jezus. O, ik was nu in het eenzaam met Jezus gemeenzaam. "*Waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. Onze wandel is in de hemel, vanwaar wij ook de Zaligmaker verwachten.*" O, welk een heimwee naar Hem. Hij was het Hoofd, en ik één van Zijn kleine lidmaten. Ik dacht: ik behoorde te zijn waar Hij is, bij elkander. Het wonder kon ik gedurig niet op. Aan zulk een rebel genade bewezen. Ik ging naar bed met Hem. Werd ik wakker, zo was ik nog bij Hem.

Dat heeft zes weken geduurd, en daarna ben ik in zulk een vreselijke donkerheid gekomen. Plaag op plaag matte mij af. Dan was ik een huichelaar. Elke vezel was hoogmoed. Dan zat ik vol godslasterlijke gedachten en twijfelde aan het bestaan van God. Ik zat vol vijandschap ook tegen de Heere Jezus. O, welk een vijand van God en van mijn naaste voelde ik mij! Dat de aarde zo iemand nog droeg, kon ik niet verstaan. Zulk een monster.

Twee jaren hebben wij in die toestand geleefd, zonder één kruimeltje van de Heere te ontvangen. O, zeide ik wel eens, dat het tussen de Heere en mijn ziel goed was. "Ik heb mijn rok uitgetogen; hoe zal ik hem weder aantrekken? Ik heb de eerste liefde verlaten. De kroon is van mijn hoofd gevallen. O wee nu mijner, dat ik zo gezondigd heb!" Mijn lieve moeder was toen ziek. Als ik haar eten bracht, zei ze wel eens: "Kind, wat gaat je weer gauw terug!" Toen zei ik: "Ik ben zo bang, dat ik u wat doen zal; ik heb zo'n vreselijke natuur." Ze zei: "Jij hebt mij nog nooit iets gedaan." Nu had ik een hekel aan vertoon maken, maar ik liep zuchtend over de weg. Mijn broers zeiden: "Wat loopt ze toch te zuchten." Het was vanwege de benauwdheid van mijn ziel.

Op een morgen zei ik tegen mijn moeder: "Ik ben zo bang, dat ik nog krankzinnig zal worden. Ik kon veel beter hard ziek zijn. Ik kan het niet langer dragen. Ik ben een speelbal van satan; ik doe wat hij wil. Ik ben gehavend en geplukt en de Heere gedenkt mijner niet meer. Ik wordt onderdrukt, o Heere." Toen zei moeder: "Laten wij samen eens bidden." Wij bogen onze knieën. Wat moeder bad, heb ik niet gehoord, omdat ik zelf van benauwdheid hardop riep: "*Ontferm U mijner, o Zoon Davids, ontferm U mijner!*" Toen kwamen deze woorden: "*Hij zal de satan haast onder uw voeten verpletteren.*" Ik kreeg een ogenblik verluchting, maar daarna was het weer net zo erg. Mijn moeder zei:

*Houd maar biddend aan;
 God zal u bewaken.
 Moet gij in 't duister gaan,
 al is het tot uw dood,
 vrees dan nog geen nood,
 Jezus zal het maken.*

Toen mijn moeder dit sprak, kreeg ik een welgevallen aan de straf van mijn ongerechtigheid en wilde aan de troon der genade blijven liggen. Ik was geen kruimeltje meer waardig, al was het tot aan mijn dood toe. En o, daar kwam de Heere over met deze woorden: *"Deze ontvangt de zondaars en eet met hen."* Ik werd door Hem bediend. O, genade werd mij zo wonderlijk. Ik mocht weer in Zijn liefde delen en zei zo kinderlijk: "Heere, wat had U daarmee te zeggen? Ik ben zo gehavend en geplaagd." Toen kwam het zo duidelijk: *"Ik verordineer u het Koninkrijk, omdat gij met Mij geweest zijt in al Mijn verzoeken."* Ik zag hoe de Heere Jezus Zelf verzocht geweest was van de satan. En zou Zijn volk er dan niets van ondervinden? Ik heb die aanvallen niet meer gehad.

Even wil ik nog in het kort iets verhalen van een gebeurtenis, waarin de Heere bijzonder overkwam. Ik was twee jaar lang ziek. Een jaar had ik op een plank gelegen vanwege mijn rug. Het was vreselijk donker voor mij en ik had erge pijn. Ik zei tegen een ouderling: "Ik zal wel een kruiper blijven al mijn leven, maar er kan geen gebed meer door." Ik voelde de plaag van mijn hart, die vuile bron. Ik werd zeer bang, dat ik mij bedrogen had, en omdat ik alleen wilde zijn, ben ik naar de badkamer gekropen, daar ik niet lopen kon. Ik zei: *"Ach Heere, doorgrond en ken mij. O, Harten- en Nierenproever, och, als Gij het niet begonnen. zijt, o Heere, doe het nog eens om Uws Naams wil."*

Dat was op zaterdag. 's Zondagsmorgens vroeg was ik zo hard als diamant. *"Zo min een moorman zijn huid veranderen kan, en een luipaard zijn vlekken, zo min zult gij kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen."* O, ik moest maar zeggen: "Een dode hond." Kruipen? Ach, mocht ik gedragen worden. En dat zelfde ogenblik was het of de Heere Zijn liefde-armen om mij heen sloeg en ik werd gedragen door zijn onuitsprekelijke ontferming. Ik ging zingen:

*Veilig in Jezus' armen;
 veilig aan Jezus' hart.
 Daar in Zijn teer erbarmen,
 daar rust mijn ziel van smart.*

Mijn naam was op Zijn liefdehart en zal er nooit meer uitgewist worden; voor eeuwig geschreven in het boek des levens. Ik mocht er drie dagen in verkeren. Ik lag zo zacht, veel zachter dan op rozen. Toen ik wakker werd, was ik zo bedroefd dat ik 's Heeren nabijheid niet meer bemerkte. Ik was zo verdrietig. Ik zei: *"Het is mij beter te sterven dan te leven."* Toen onderrichtte de Heere mij zo met deze woorden:

*Schoon 'k arm ben en ellendig,
 denkt God 'aan mij bestendig.*

Het mocht mij zo versterken, dat al had ik niet die gevoelige gemeenschap, Hij mij nochtans op Zijn liefdehart droeg en mij nochtans liefhad, en dat Hij nooit veranderen zal in Zijn trouw.

Nu zou ik nog een Avondmaal willen verhalen, hetwelk mij ook onvergetelijk blijft. Het was op zondagmorgen, dat ik wakker werd met deze woorden: *"Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan."* En dat bleef gedurig weer voor mij, en ik moest maar zeggen: *"Ik ben zo zwart; daar is niets geheels aan mijn vlees."* Ik had geen verwachting. Ik zei nog tegen mijn man toen wij aan het ontbijt zaten, dat die woorden gedurig kwamen. En zo ging ik naar Gods huis. Toen de eerste tafel bediend werd en de leraar de beker zegende, ging er al wat in mij om. Ik kreeg zo'n dorst naar dat levende Water en naar dat levende Brood, Dat uit de hemel nedergedaald is. Mijn ziel bezweek van sterk verlangen. En in die toestand ging ik aan, niets verwachtende. Maar toen ik aan mocht zitten, mocht ik Hem aanschouwen, dragende Zijn kruis. En o, het was besproeid met de liefde van Christus. Door Hem mocht ik vrijmoedig aangaan. O, ik lag vol aanbidding en verwondering en wegsmelting aan Zijn voeten en zei: *"O, gezegende Immanuël."*

Ik heb later de Dominee gevraagd of ik soms gestoord had door dat te zeggen, maar ik was te vol om te zwijgen. Ik had geen last van mensen in de kerk, want *"zij zagen niemand dan Jezus alleen."* U begrijpt wel, dit was met een oog des geloofs. Iemand zei: "U zag toch wat." Maar ik antwoordde: "Niet met mijn natuurlijke ogen. Ik kan niet anders zeggen dan dat de Heilige Geest het in mijn hart werkte. En bovennatuurlijk door God de Heilige Geest in mijn hart gewrocht, zo keerde het tot God terug. Naar die liefde, die zoete Naam van Jezus ging al mijn verlangen uit.

Ik kwam thuis en Miss Berens, die met ons meeding, begon te praten met mij. Ik zei: "Mag ik nu alleen zijn met Hem?" Ik zei zo: *"Heere Jezus wat is het, dat Gij mij vertroost hebt?"* En toen kwamen deze woorden:

*Opent uwe mond,
eist van Mij vrijmoedig,
op Mijn trouwverbond;
al wat u ontbreekt,
schenk Ik, zo gij 't smeekt,
mild en overvloedig.*

En ach, mij ontbrak alles. Maar ik had een vrijmoedige toegang tot Hem.

Nu heb ik verteld wat de Heere aan mijn ziel gedaan heeft.

Psalm 116 : 1, 2 en 3:

*God heb ik lief, want die getrouwe Heer',
hoort mijne stem, mijn smeking, mijn klagen;
Hij neigt Zijn oor; 'k roep tot Hem al mijn dagen;
Hij schenkt mij hulp; Hij redt mij keer op keer.*

*Ik lag gekneld in banden van de dood,
daar d' angst der hel mij alle troost deed missen;
ik was benauwd, omringd door droefenissen;
maar riep de Heer' dus aan in al mijn nood:*

*Och Heer', och wierd mijn ziel door U gered!
Toen hoorde God, Hij is mijn liefde waardig;
de Heer' is groot, genadig en rechtvaardig,
en onze God ontfermt Zich op 't gebed*

ENIGE MEDEDELINGEN BETREFFENDE
HET HEENGAAN VAN **DE MOEDER VAN JOHANNA LA BOTH,**
EN VAN HAAR BROERTJE BERTUS
EN HAAR ZUSTER TRUIDA

Nu is het het verlangen van onze geliefde dominee en mevrouw Smits, dat ik nog iets vermeld van het heengaan van mijn lieve moeder.

Vader en moeder dienden beiden de wereld toen ze trouwden; ze waren in geen 27 jaar in de kerk geweest. De vader van mijn vader zei op een keer tot mijn moeder: "Truida, de Heere zegent u zo; je moest eens met mij naar de kerk gaan onder Ds. Gezelle Meerburg." Dat heeft ze ook gedaan en de Heere wilde het gepredikte woord gebruiken, haar van dood levend makende. Het ging door een weg van diepe overtuiging. Mijn vader zei tot Ds. Gezelle Meerburg: "Ik heb er altijd zulk een goede vrouw aangehad, en nu heb ik niets meer". Maar de dominee zei: "Uw vrouw wordt best weer beter, maar het gaat soms door een hellevaart tot de hemelvaart." Zo is het ook geschied.

Moeder is gestorven op 26 april 1930. Ze mocht weten wie ze toebehoorde, maar ze had genade nodig om te leven en genade nodig om te sterven. Een paar dagen vóór haar dood hoorde ik haar hardop zeggen: "*O God, wees mij zondares genadig.*" Ze zei tot mij: "Ik heb een hart als een diamant."

Maar de Heere kwam over en bracht alles mee; ze kon en mocht sterven en de Heere nam alle vrees weg. "*De liefde toch drijft de vrees buiten*", hoorden wij haar zeggen. "*Kom haastelijk, Heere Jezus, ja kom haastelijk!*"

Ik zei zo tegen haar: "Moeder, gaat u nu van mij heen?"

Haar antwoord was: "Ja, Jo."

Waarop ik weer zei: "Ach, waar moet ik dan blijven?"

En ze antwoordde: "Bij de Heere. *Ik wens liever ontbonden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste.*" Daarna sprak ze met zo'n diep ontzag: "*De Heere komt; die Heere komt op de wolken; de Heere komt!*" Drie keren herhaalde zij dit en is zo in de Heere ontslapen, 's morgens om kwart voor vijf.

BERTUS LA BOTH

Nu nog het sterven van mijn lieve broertje Bertus, dat juichend heenging.

Mijn broertje was altijd gezond en had nog nooit een dokter nodig gehad. Op een keer kwam hij thuis van school en zei tot moeder: "Moe, ik kan haast de schooltrappen niet opkomen; ik heb zo'n pijn in mijn been", Moeder dacht eerst dat het reuma was, maar hij werd zo hard ziek en de dokter achtte het nodig, dat hij naar het ziekenhuis in Arnhem vervoerd werd. Dat gebeurde en moeder sliep 's nachts bij hem. In de nacht ging hij overeind in zijn bed zitten, strekte zijn handjes naar boven en zei: "*Heere, ik roep U aan.*" Moeder mocht hem in de Heere kwijt raken met deze woorden: "*Heden is dezen huize zaligheid geschied, nademaal ook deze een zoon van Abraham is*", en: "*Daar Ik ben, aldaar zal ook Mijn dienaar zijn.*"

Hij werd in het ziekenhuis op de kinderzaal gelegd en begon daar te zingen :

"'t Hijgend hert der jacht ontkomen", en:

"Zijn machtig' arm beschermt de vromen."

Aldoor wuifde hij met zijn armen. Moeder kwam met een vriendin bij hem op bezoek. Hij groette haar hartelijk, omhelsde haar en zei: "Moeder, ik heb niets van u te eisen en u bent mij niets verschuldigd."

Moeder antwoordde: "Ga je naar de Heere toe, lieveling?"

Zijn antwoord was: "Dat weet de Heere wel; aan Hem heb ik mij overgegeven."

Moeder huilde zeer, maar hij zei: "Niet huilen, moeder!"

Maar moeder kon het niet laten.

Toen sprak hij tot de verpleegster: "Laat die vrouwen weggaan." Moeder ging er een eindje vandaan staan, voelende dat hij los van haar was. Hij zong daarna:

*Veilig in Jezus' armen,
veilig aan Jezus' hart.
Daar in Zijn teer erbarmen,
Daar rust mijn ziel van smart.*

En al maar wuivende, wees hij naar boven en zei eerbiedig: "Jezus, Heere van Sion, Jeruzalem, bruiloft."

Het was bij moeder: *"Zij zullen aanzitten aan de bruiloft des Lams."*

Hij zong tot het einde toe. Zijn laatste woorden waren: *"Engelen! Engelen!"*

Daarna viel hij achterover en werd van de engelen gedragen in Abrahams schoot.

Op het kerkhof zongen de kinderen van de zondagsschool dezelfde versjes, die hij ook gezongen had. Moeder vertelde nog dat zij al geestelijk leven in hem bespeurd had toen hij tien jaar oud was.

TRUIDA LA BOTH

Nu nog iets over het heengaan van mijn lieve zuster Truida, die 51 jaar oud werd.

Zij was al een paar jaar vóór zij ziek werd een bedroefde van geest. Het was de droefheid naar God, maar zij was altijd bevreesd, dat het niet van de Heere was. Het werd veel bestreden en ze was er bang voor zichzelf te bedriegen. Maar vóór ze ziek werd zei ze tot mij: "Ik heb gedurig deze woorden: bereid uw huis, want gij zult sterven. Zou dat van de Heere kunnen zijn?"

Mijn antwoord was: "Ja Truida, dat kan; wij zijn allen sterfelijke mensen."

Kort hierna werd zij ziek en moest in het ziekenhuis worden opgenomen. Gedurig was zij met de Heere werkzaam. Een patiënte naast haar riep mij, toen ik haar bezocht, en zei: "Uw zuster huilt dag en nacht."

Tegen mij zei zij: "Bid meer om licht voor mij, dan daarom dat de Heere mij zou oprichten."

Ze vermaande een jong meisje op de zaal om de Heere te zoeken. Ook verklaarde zij: "Ik loop als een stroom Hem aan, maar Hij is nog niet gekomen." Het meisje viel haar om de hals en zeide: "Tante, Hij zal tot uw ziel komen."

Een lieve vriendin, Miss van Krimpen, vertelde dat aan enkele mensen en zei: "Als Truida heengaat, geloof ik toch dat ze binnen komt; ik heb duidelijk geestelijk leven in haar bemerkt." Maar de mensen zeiden: "Wij geloven er niets van."

Dit bedroefde mij zo en ik viel voor de Heere neer, zeggende: "Ach Heere, alhoewel wij de smaad waardig zijn, ach, gedenk mijn arme zuster, om Christus' wil." Toen kreeg ik deze woorden: "*Zonder troost zullen zij niet sterven.*" "*De tong der stamelenden zal losgemaakt worden*", zong het in mijn hart.

's Zaterdags ging ik naar het ziekenhuis en bij Truida's bed staande, had zij haar ogen dicht. Ik dacht: Wat ligt ze vredig! Toen ze haar ogen open deed en mij zag, zei ze: "Jo, kom eens hier. Vanmorgen om 11 uur is het gebeurd; die grote Doorbreker is doorgebroken. Vannacht voelde ik de hel van binnen, en ik was zo bang dat de vloeken er uit zouden komen, dat ik mijn hand op mijn mond deed en moest zeggen, dat ik de hel waardig was. Toen, Jo, hoorde ik die stem: "*Vader, Ik wil niet dat deze in het verderf nederdaalt; Ik heb de verzoening gevonden.*" O Jo, het was of mijn bed opgeheven werd en ik aan de voeten van de Heere Jezus terecht kwam. O, de zaligheid die ik daar genoot! Ik legde mijn hand op mijn hart en dacht: Ik kan het niet dragen."

Ze sloot haar ogen en zei heel Psalm 23 in het Engels op:

*The Lord's my Shepherd, I'll not want;
He makes me down to lie.*

Dat is:

*De God mijns heils wil mij ten Herder wezen;
'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vrezen.*

Hoewel onze Truida altijd Hollands sprak en de Engelse taal bijna niet machtig was, sprak ze nu niet anders dan Engels, tot ieders verwondering. Ook vertelde ze hoe de Heere haar geleid had en hoe ze ook deze woorden ontving: "*U heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart.*" Maar het leven werd haar altijd zo bestreden. Al de patiënten rondom haar hebben het kunnen horen.

Een patiënte vroeg of ze naar een andere zaal overgebracht mocht worden, omdat het spreken van Truida haar zo zenuwachtig maakte. Want ja, ze stak het niet onder stoelen of banken: "*Vreselijk zal het zijn, onverzoend God te moeten ontmoeten.*" "*Een, kleine tijd, en gij zult Mij niet zien; en wederom een kleine tijd, en gij zult Mij zien.*" "*Ik zal feestvieren, ik zal zingen het lied der verlostent!*"

Dit alles sprak zij en nog veel meer. Er was niet de minste angst voor de dood. Ze vond het een voorrecht te mogen sterven. Ze zei: "Nu mag ik moeder volgen, Jo. Ik heb hier nooit Avondmaal gehouden. Eén keer zou ik haast opgestaan zijn, maar ik ging weer zitten. O Jo, daar zal ik Avondmaal houden en Hij met mij in Abrahams schoot."

Nooit had ik haar verteld, dat die mensen het van haar niet geloofden, maar ze zei tot mij: "Jo, luister eens! Als ik nu heengegaan zal zijn, en er wordt door de mensen aan getwijfeld of ik wel boven ben, moet je je daar niets van aantrekken, hoor, want God heeft het hier verklaard." En bij deze woorden legde ze haar hand op haar hart.

Zo nam ze afscheid van ons, van haar man en kinderen, zo gemakkelijk, dat ik zei: "Truida, nemen wij nu voorgoed afscheid van elkaar? Maar ze antwoordde: "Nee Jo, nog een klein poosje." Ds. Denzel kwam bij haar en ook aan hem heeft ze alles verteld. Ze verlangde om heen te gaan. Ook sprak zij nog deze woorden tot hem:

"Dominee, u bent mijn leraar geweest; ik bedank u voor alles. O dominee, wat zal ik zingen!" Ds. Denzel antwoordde: "Ja Truida, maar ik het hardst." Maar dit gaf zij niet gewonnen. "O nee, dominee, Truida het allerhardst."

*Als ik dit wonder vatten wil,
staat mijn verstand vol eerbied stil.*

Ze zei: "*Ik zal Hem zien van aangezicht tot aangezicht.*" Ds. Denzel wees erop, dat er een hemelse glans op haar aangezicht lag. Tot mij zei ze nog: "*Ziet, ik ben in Zijn beide handpalmen gegraveerd.* O Jo, de Heere en mijn huis, waar ik gewoond heb, zijn getuigen geweest van het geroep tot God, dag en nacht."

*Zij liepen als een stroom Hem aan;
Hij liet hen nimmer schaamrood staan;
Hij wendde straks hun lot.*

Wij werden allen geroepen, daar het sterven werd. Ik zei nog: "Dag lieve Truida!" Haar antwoord was: " Jo, ik kan je niet zien, maar ik ken je aan je stem; ik ben tot zo ver koud." Ik zag dat het licht al uit haar ogen was. Ze lag geheel stil en wij dachten niets meer te zullen horen. Maar plotseling zei ze nog: "*Straks met Jezus en Zijn engelen!*"

Dat was het laatste, want daarna blies zij de laatste adem uit. Liefelijk klonk het in mijn hart: "*Verlost door Jezus' bloed.*"

Ik zei eens tegen mijn man: "Johan, wat hebben wij veel gesproken na haar heengaan!" Hij antwoordde: "Ja, dat is zo, maar het zijn toch de werken des Heeren." Dit moest ik toestemmen: " Ja, dat is ook zo; mocht de Heere dan ook dit nog willen gebruiken."

Psalm 68 : 14:

*Uw God, o Isrel, heeft de kracht
door Zijn bevel u toegebracht.
O God, schraag dat vermogen;
versterk hetgeen Gij hebt gewrocht,
en laat Uw hulp, door ons verzocht,
Uw volk voortaan verhogen.
Dan passen, Uwe Naam ter eer,
om Uwes tempels wil, o Heer',
de vorsten op Uw wenken;
zij zullen U, van alle kant,
zelfs uit het allerverste land,
vereren met geschenken.*

"De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn."

"Let op de vrome, zie naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn."